Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

26 февраль, чоршанба, 1997 йил

Сотувда эркин нархда. № 43 (1560)

АССАЛОМУ АЛАЙКУМ ВАРОХМАТУЛЛОҲИ ВАБАРОКАТУХ

МУҲТАРАМ ПРЕЗИДЕНТ АБДУҒАНИ ЎҒЛИ ИСЛОМ КАРИМОВ

Мен 87 ёшга кирган, республикамиз меъморчилигида баҳоли қудрат меҳнат қилган ҳунарманд Сайидаҳмад Маҳмудов ҳаётим давомида кўплаб раҳматлар эшитдим, турли мукофотларга, унвонларга сазовор бўлдим. Бола чақаларим, невара ва авараларим билан яхши ҳаёт кечириб келмоқдаман. Нимага эришган бўлсам, ҳалол меҳнат ва инсоф-иймон, диёнат туфайли эришдим.

Сизнинг бошчилигингизда Ўзбекистон мустақилликка эришгач янги куч-қувват билан миллий санъатимизни ривожига баҳоли қудрат ҳисса қўшиб келмоқдаман. Албатта, 87 ёш инсон учун кичик ёш эмас, шу туфайли кейинги вақтларда кўриш, эшитиш қобилиятим бир мунча сусайган эди.

Халқ депутатлари Фарғона вилояти Кенгаши сессиясида сўзлаган нутқингизда Қўқон ўрдасини таъмирлашда мени, фарзандларимни ва шогирдларимни арзимас хайрли ишини ибрат сифатида кўрсатганингиз менга ҳар қандай дори-дармондан кучли таъсир қилди, мен ёшаргандек бўлдим, кўриш ва эшитиш қобилиятим анча яхшиланди, ғайратим жўшди. Сизнинг мақтовингизни мен аввал олган ҳамма мукофот ва унвонларимдан юқори ҳисобладим.

Шунинг учун мен Сизга ушбу раҳматномани йўлламоқдаман ишонаманки, Сиздек кишиларни эзгу меҳнатларини қадрига етадиган раҳбар билан, мамлакатимиз равнақ топажак.

Сизга Оллоҳдан сиҳат-саломатлик, узоқ умр тилаб қолувчи наққош Сайидаҳмад Маҳмудов.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

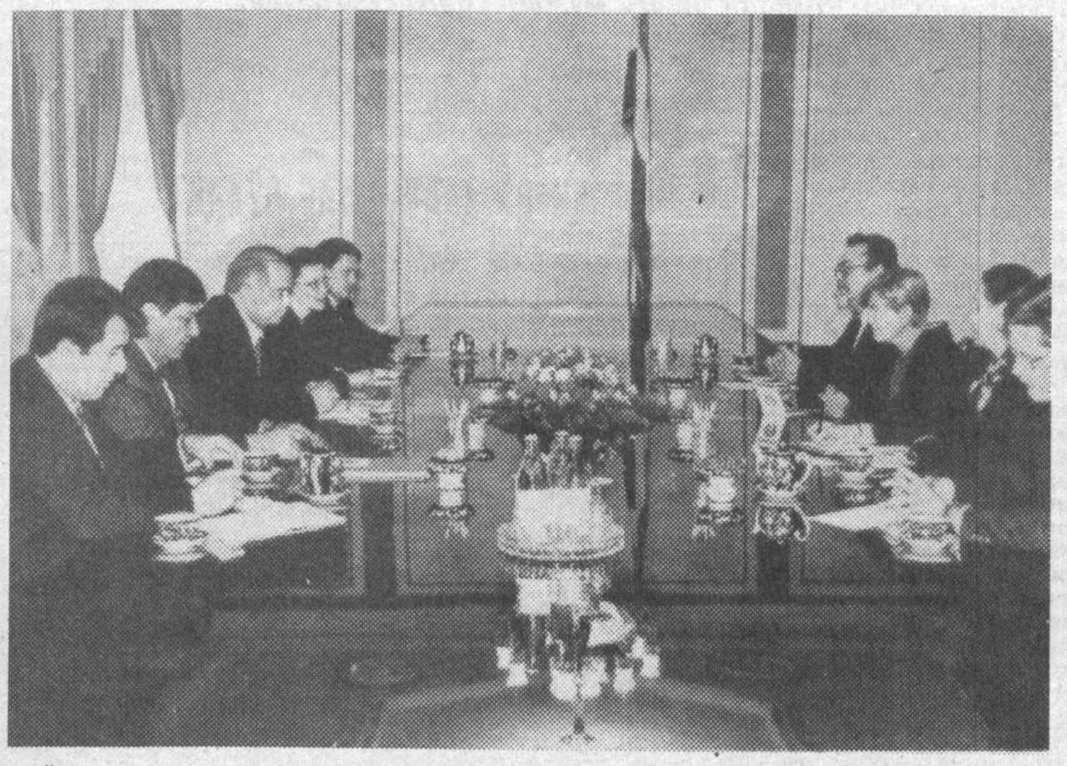

Ўзбекистон-Америка бизнес алоқаларида қанчалик ютуққа эришилган бўлса, бунда Рут Харкин хонимнинг ҳиссаси ҳам шунчалик каттадир. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Американинг хориждаги хусусий сармоялар бўйича корпорацияси (ОПИК) президенти ва бош ижрочиси Рут Харкин хоним билан суҳбати чоғида шундай дея алоҳида таъкидлади. 25 февраль куни мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Рут Харкин Ўзбекистон Республикаси Президенти қабулида бўлди.

Қабул маросимида Ислом Каримов Ўзбекистон билан Америка Қўшма Штатлари ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларининг тобора ривожланиб бораётганини қайд этиб, бунда америкалик хусусий тадбиркорларнинг алоҳида ўрни борлигини таъкидлади.

Суҳбат чоғида ўзаро ҳамкорлик алоқалари, хусусан, ОПИК билан ҳамкорликда қилинадиган ишлар кўлами билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси В. Норов, Бош вазир ўринбосари Б. Ҳамидов ва ташқи иқтисодий фаолият миллий банки бошқаруви раиси Р. Азимов иштирок этди.

Қабул чоғида Америка Қўшма Штатларининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси С. Т. Эскудеро ҳозир бўлди.

(ЎзА).

СУРАТДА: қабул пайти.

А. ТЎРАЕВ олган сурат.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

«ЎЗАГРОСУҒУРТА» ДАВЛАТ АКЦИЯДОРЛИК СУҒУРТА КОМПАНИЯСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Суғурта хизматлари соҳасини самарали ривожлантиришни таъминлаш, деҳқончилик маҳсулоти етиштирувчиларни ва аҳолини суғурта йўли билан ҳимоя қилиш учун қулай шарт-шароитларни яратиш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг, «Ўздавпахтасаноатсотиш» уюшмасининг, «Ўздонмаҳсулот» корпорациясининг, «Пахтабанк», «Ғаллабанк», «Мевасабзавотбанк» тижорат банкларининг Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат Суғурта бош бошқармаси негизида «Ўзагросуғурта» давлат акциядорлик суғурта компаниясини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Белгилаб қўйилсинки, «Ўзагросуғурта» давлат акциядорлик суғурта компанияси очиқ турдаги акциядорлик жамияти шаклида ташкил қилинади ҳамда у барча мулкий ва номулкий ҳуқуқлар ва мажбуриятлар бўйича Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Давлат суғурта бош бошқармасининг ҳуқуқий вориси ҳисобланади.

2. Қуйидагилар «Ўзагросуғурта» давлат акциядорлик суғурта компанияси фаолиятининг асосий йўналишлари этиб белгилансин:

-- деҳқончилик соҳасида товар ишлаб чиқарувчиларнинг мулки ва маҳсулоти суғурта йўли билан ҳимоя қилинишини таъминлаш;

-- деҳқончилик соҳасидаги товар ишлаб чиқарувчи -- қарз олувчиларнинг тўлашга қодирлигини ўрганиш ҳамда тижорат банклари томонидан қишлоқ хўжалик корхоналарига ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва деҳқончилик соҳасидаги лойиҳаларни амалга ошириш учун ажратиб бериладиган кредитларни қоплашга суғурта кафолатларини тақдим этиш;

-- деҳқончилик маҳсулотларини етиштириш бўйича ишларни ўтказиш учун аванс тариқасида бериладиган маблағлар қайтарилишини суғурталаш;

-- юридик ва жисмоний шахсларга ҳар томонлама суғурта хизматлари кўрсатиш, қишлоқ ва шаҳар аҳолисининг шахсий ҳамда мулкий манфаатлари суғурта йўли билан ҳимоя қилинишини таъминлаш.

3. «Ўзагросуғурта» давлат акциядорлик компаниясининг устав сармояси муассислар томонидан 2000 миллион сўм миқдорида эълон қилинганлиги ва у қуйидаги муассислик бадаллари ҳисобидан ташкил топиши маълумот учун қабул қилинсин:

а) Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1500 миллион сўм миқдордаги маблағидан, бу маблағ Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги қайта ташкил этилаётган Давлат Суғуртаси бош бошқармасининг ўз маблағларидан ҳосил бўлади;

б) «Ўздавпахтасаноатсотиш» уюшмасининг 250 миллион сўм миқдордаги;

в) «Ўздонмаҳсулот» корпорациясининг 100 миллион сўм миқдордаги;

г) «Пахтабанк» тижорат банкининг 35 миллион сўм миқдордаги;

д) «Ғаллабанк» тижорат банкининг 10 миллион сўм миқдордаги;

е) «Мевасабзавотбанк» тижорат банкининг 5 миллион сўм миқдордаги;

ж) акцияларни эркин сотиш, шу жумладан хорижий сармоядорларга сотишдан тушадиган 100 миллион сўм миқдордаги маблағлардан.

4. «Ўзагросуғурта» давлат акциядорлик суғурта компанияси ва унинг ҳудудий бўлинмалари даромад ва мулк солиқларини тўлашдан беш йилга озод қилинсин ва бунда солиққа тортишдан бўшаган маблағларнинг ҳаммаси компаниянинг суғурта (захира) жамғармасини кўпайтиришга йўналтирилиши белгилаб қўйилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда компания фаолиятини ташкил этиш масалалари юзасидан қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1997 йил 25 февраль

МУДОФАА ВАЗИРЛАРИ УЧРАШУВИ

25 февраль куни Тошкентда МДҲ мамлакатлари -- Қозоғистон мудофаа вазири генерал-полковник Мухтор Олтинбоев, Қирғизистон мудофаа вазири генерал-полковник Мирзакан Субанов, Россия мудофаа вазири Игорь Родионов, Тожикистон мудофаа вазири генерал-майор Шерали Хайруллаев, Ўзбекистон мудофаа вазири генерал-полковник Рустам Аҳмедовларнинг амалий учрашуви бўлди.

Учрашув чоғида ҳарбий маҳкамаларнинг раҳбарлари минтақадаги ҳарбий-сиёсий вазиятни батафсил муҳокама қилдилар, Афғонистондаги қуролли қарама-қаршилик кучайганидан жиддий ташвиш билдирдилар.

Бу мамлакатдаги қуролли можаро давлат ичидаги бир-бирига қарши кураш доирасидан четга чиқиб, минтақа хавфсизлигига раҳна сола бошлагани таъкидланди.

Учрашув иштирокчилари ўзларини қизиқтираётган бошқа масалалар юзасидан ҳам фикрлашиб олдилар. Амалий учрашув якунлари бўйича протокол имзоланди.

(ЎзА).

РАҚС САНЪАТИГА ЭЪТИБОР

Мамлакатимизда санъатга, жумладан, рақс санъатига эътибор кучайиб бормоқда. Президентимизнинг «Ўзбекистонда миллий рақс ва хореография санъатини ривожлантириш тўғрисида»ги Фармони бу борада айниқса, муҳим аҳамиятга эга бўлди. Фармонга кўра Мукаррам Турғунбоева номидаги миллий рақс бирлашмаси -- «Ўзбекрақс» ташкил этилди.

25 февраль куни «Баҳор» концерт залида ана шу янги ташкилотнинг дастлабки йиғилиши бўлди. Унда бадиий жамоалар вакиллари, пойтахт театрлари артистлари, устоз санъаткорлар, жамоатчилик вакиллари иштирок этди. Йиғилишни маданият ишлари вазири Х. Жўраев очди.

«Ўзбекрақс» бирлашмасининг бош директори этиб тайинланган Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган санъат арбоби Ю. Исматова ва бошқа сўзга чиққанлар мазкур янги бирлашманинг асосий фаолияти ўзбек халқининг асрлар давомида шаклланган ва авлоддан-авлодга ўтиб келаётган жозибали рақс намуналарини янада бойитишга, маънавиятимизни, қадриятларимизни тиклаш ва тарғиб этишга муносиб ҳисса қўшишдан иборат эканлигини айтдилар, бирлашманинг ижодий режалари хусусида сўзладилар. Санъатга, жумладан рақс санъатига кўрсатилаётган эътибор учун миннатдорлик билдирдилар.

Йиғилишда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Ў. Раҳматов сўзга чиқди.

(ЎзА).

«ЖАҲОН БОЗОРИ» АВТОМОБИЛЛАР БИЛАН САВДО ҚИЛМОҚДА

Андижон вилоятидаги энг катта «Жаҳон бозори»да автомобиллар ва уларнинг эҳтиёт қисмларини сотиш йўлга қўйилди.

«Жаҳон бозори» серқатнов айланма йўл бўйида, автостанция ёнида жуда қулай жойлашгани туфайли савдо-сотиқ, харид қилиш учун бу ерга жуда кўп одамлар келади. Шу билан бирга бозорда сотувчилар ва харидорлар учун яхши шароит яратилган--нотариал идора очилган, ички ишлар бошқармаси давлат автомобил назорати бўлимининг филиаллари, мулкни сотиш ва харид қилишни расмийлаштириш учун зарур бўлган бошқа муассасалар ишлаб турибди. Бу эса Фарғона водийси аҳолиси орасида янги автотранспорт бозори муваффақият қозонишига кўмаклашади.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯВИЙ СУДИ МАЖЛИСИ

25 февраль куни Конституциявий суднинг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан 1996 йилда қабул қилинган ҳуқуқий ҳужжатларни ўрганиб чиқиш натижалари кўрилди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 109-моддасига ва «Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди тўғрисида»ги Қонуннинг 1-моддасига мувофиқ, суд маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг икки мингдан зиёд ҳуқуқий ҳужжатларини таҳлил қилиб, уларнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мослигини аниқлади.

Давлат ҳокимияти органларининг ҳужжатлари Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ва «Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига асосан мослиги эътироф этилди. Улар томонидан қабул қилинган ҳуқуқий ҳужжатлар ижтимоий-иқтисодий ривожланиш вазифаларини амалга оширишга, қонунларни, Президент фармонларини, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорларини бажаришга қаратилган.

Шу билан бирга, ҳокимлар қабул қилган айрим ҳужжатлар Конституцияга мувофиқ эмас.

Чунончи, Сурхондарё вилояти ҳокимининг 1996 йил 15 августдаги «Сурхондарё» бадиий альбомини чиқариш билан боғлиқ харажатларни қоплаш тўғрисида»ги фармойишига биноан Денов акциядорлик пахта тозалаш корхонасининг мулк ҳуқуқи бузилган.

Конституциявий суд Хоразм вилояти ҳокимининг 1996 йил 11 ноябрдаги қарори билан тасдиқланган низомнинг 2, 7- бандини Конституцияга зид деб топди. Низомга кўра, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига уларнинг фаолиятига хос бўлмаган вазифа юкланган. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари халқ депутатлари маҳаллий кенгашлари ва ҳокимлик таркибига кирмаслиги ҳисобга олинмаган. Улар ўз ҳудудида ижтимоий ва хўжалик вазифаларини «Фуқароларнинг ўзини ўзини бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонунда назарда тутилган ваколатларга мувофиқ мустақил ҳал этади.

Бир қатор вилоят ҳокимларининг фармойишлари билан судьялар мукофотланган, вилоят адлия бошқармалари ҳайъатларнинг аъзолари этиб тасдиқланган, ҳокимият ижроия органларининг турли комиссиялари таркибига киритилган. Ҳокимларнинг эътибори шунга қаратилдики, Конституциянинг 11 ва 106-моддаларига мувофиқ, судьялар қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлардан мустақилдирлар, шу сабабли уларнинг фаолиятига ҳокимликлар баҳо бериши мумкин эмас, худди шунингдек судьяларга ижро этиш ҳокимияти ўз вазифаларини юклаши қонуний эмас.

Норматив хусусиятга эга бўлмаган ҳужжатларни қабул қилишда ҳам камчиликлар бор.

Юқорида баён қилинганлар ва Конституциявий нормаларнинг бошқа бузилишлари тўғрисида тегишли давлат органлари ҳамда мансабдор шахслар хабардор қилинди.

(ЎзА).

ЙИЛ ЯКУНИ

АРОСАТДА ҚОЛГАН МУЛК

Ёзёвон туманида ғаллачилик ва чорвачилик нега ўгай соҳага айланди?

Фарғона вилояти бошоқли дон тайёрлаш топшириғини уч йилдан буён бажармай келмоқда. Ўтган йили бу соҳадаги топшириқни вилоят жамоа секторида 77 фоиз, Ёзёвон, Охунбобоев, Фарғона, Данғара ва Бағдод туманлари эса 60-70 фоиз бажардилар, холос.

Мана, тўртинчи йилдирки, ёзёвонликлар пахтачилик билан бир қаторда ғаллачиликни ҳам йўлга қўйишга ҳаракат қилишяпти. Афсуски, фақат интилиш, иштиёқ билан иш битмас экан. Ҳар йили вилоят бўйича ғаллачиликда йўл қўйилаётган хато ва камчиликлар ҳақида гап кетса ёзёвонликлар ҳам тилга олиб ўтилади. Чунки, ғаллачиликда туб бурилиш бошланганидан бери туманда бирор мақтовли иш қилингани йўқ.

Ўтган йили туманда 23 минг 620 тонна бошоқли дон етиштирилиши керак эди. Бу кўрсаткич 19 минг 984 тоннада қолиб кетди. Ҳосилдорлик ҳам кўзланганидан 8 центнер кам -- 29 центнерга етказилди, холос. Давлат буюртмасидагидан 1235 тонна кам -- 10970 тонна ғалла топширилди. Ун ишлаб чиқариш технологиясининг энг кам кўрсаткичлари бўйича ҳисоблаганда ҳам ёзёвонликлар давлатдан 900 тоннадан кўпроқ юқори сифатли ун қарз бўлиб қолдилар. Агар ҳозирги кунда туман бўйича ойига 220-250 тонна атрофида ун тарқатилаётганлигини ҳисобга олсак, буюртмадаги камомад туман аҳолисини бемалол 3-4 ой таъминлашга етарди.

Туман раҳбарлари билан суҳбатлашсангиз, кондицияга етказилмаган уруғлар сепилгани, бунинг устига экиш ноябрь ойига қадар чўзилиб кетганлиги, табиий офатлар ҳосилга жиддий зарар етказганлигини рўкач қилишади. Лекин бу баҳоналарни супуриб ташлайдиган мисолларни туманнинг ўзидан ҳам бемалол топиш мумкин. Чунончи, «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида 1995 йилда 56 центнердан, ўтган йили эса 45,2 центнердан ҳосил олинди. «Чўлигулистон» «Шарқ юлдузи», Тошбоев номли жамоа хўжаликларида ҳам режадаги топшириқни уддалайдиган даражада ҳосил етиштириляпти. Лекин «Хонобод», Охунбобоев, Навоий номли жамоа хўжаликларида ҳосилдорлик 24-26 центнердан ошмаётганлигини қандай баҳолаш мумкин? Бу хўжаликларнинг раҳбарлари яхши ерларни пахтага ажратиб, ғаллани чўлда янги ўзлаштирилган қумли ерларга суришган. Уларнинг кўпчилиги ғаллачиликка пахтачиликдек эътибор бермай, ўгай соҳа сифатида қарашади.

Туманда ғалла етиштиришни шартли равишда уч гуруҳга бўлиш мумкин. Биринчи гуруҳга мансуб бўлган шахсий томорқа эгалари, фермер хўжаликлари ҳар қандай шароитда ҳам юқори ҳосил олишяпти. Ўтган йили улар 695 гектар ерда деҳқончилик қилиб, 52 центнердан хирмон кўтаришди. Шахсий ер эгалари жами ғаллазорларнинг 10 фоизига яқин ерда деҳқончилик қилган ҳолда ялпи ҳосилнинг салкам 20 фоизини етказиб бердилар. Авазбек Турғунов, Тоҳир Сиддиқов, Мўминжон Деҳқонов сингари ғаллакор оилаларнинг кўрсаткичи 60 центнерга етиб қолган. Наҳотки, уларнинг тажрибасини, дон етиштиришдаги кўп йиллик маҳоратларини туман бўйича ўрганиш, кенг ёйишнинг имконияти бўлмаса?!

Иккинчи секторни асосан жамоа хўжаликлари ташкил этади. Ўтган йили 11 та хўжаликдан 6 таси дон етиштириш ва давлатга сотиш режаларини уддалади. Ҳосилдорлик 31 центнерданга тўғри келди. Лекин бу бир йил аввалги кўрсаткичдан 6,4 центнер камлигини раҳбарларнинг эслагиси келмайди. Асосий юк айнан шу тармоққа тушишини раҳбарлар эътибордан соқит қилмасликлари зарур.

Туманнинг оёғига кишан бўлиб турган учинчи тармоққа мутлақо эътибор берилмасдан, ишлар ўлда-жўлда ташлаб қўйилган. Туман сарҳадида ўндан ортиқ вилоят ташкилотларининг ёрдамчи хўжаликлари деҳқончилик қилади. Ўтган йили шу «узоқдан келиб ишлайдиган деҳқонлар» 291 гектар майдонга уруғ сепишган эди. Аранг 7 центнердан ҳосил йиғиштириб олинган. Пировард натижада бир арава келмайдиган буғдойни ортиб, шаҳарга равона бўлган вилоят қишлоқ хўжалиги бошқармаси, сув иншоотлари қурилиш тресті, «Сувоқова» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Марғилон ипакчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси ва бошқа «чўлқувар ғаллакорлар» олтинга тенг буғдойнинг сарф-харажати қанча бўлганлигини дўппини ерга қўйиб, ўйлаб кўришса бўларди!

Шароф Рашидов номидаги хўжалик туман марказидан қирк километр олисда -- Марказий Фарғонанинг қоқ ўртасида жойлашган. Хўжалик бундан ўн беш йил аввал дон ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришга ихтисослаштирилган давлат хўжалиги сифатида ташкил этилган эди. Яъни, ғаллачилик хўжаликнинг асосий соҳаларидан бири ҳисобланади.

Чорвачилик комплексида 14 минг бош қорамолни парваришлаш учун бинолар ҳам, механизмлар ҳам етарли. Аммо жаҳон чорвачилигининг энг сўнгги ютуқлари асосида бунёд этилган йирик комплексда бор-йўғи 400 бошга яқин қорамол бор. Бўрдоқи гўшти етиштиришга ихтисослаштирилган хўжаликда юз бош сигир ҳам парвариш қилиняпти. Уларнинг ҳар биридан қанчадан сут соғиб олинаётганини айтишга ҳам хижолат бўласан киши. Ҳар бош сигир ўртача бир литр атрофида сут бераяпти. Ана шу юз литр маҳсулотни Бағдоддаги қайта ишлаш корхонасига -- салкам 60 километр масофага етказиб беришга ҳар куни битта машина овора.

Хўжаликда чорвачиликни уддалай олишмаган экан балки, иккинчи соҳа, яъни дончиликни ўрнига қўйишган бўлса керак, дейишингиз мумкин. Афсуски, бу соҳадаги ишлар чорвачиликдаги аҳволдан ҳам бешбаттар. Ўтган йили хўжалик бўйича 507 гектар майдонга бошоқли дон экилди. Бу режадагидан 303 гектар кам. Ҳар гектар майдондан 26 центнер ўрнига зўрға 9,3 центнердан ҳосил олинган. Жавдар, арпа, сули ҳосилдорлиги эса сочилган уруғни қоплайдиган даражада ҳам бўлгани йўқ -- 2,7-4 центнердан ҳосил олинган, холос., Бундай деҳқончилик кимга керак?

Афсуски, хўжаликда ернинг шароити, сув таъминоти, тупроқ унумдорлигига қараб экинларни жойлаштириш, чўлда қандай экиндан яхши ҳосил олиш мумкинлиги ҳақида жиддий ўйлаб кўрилмаяпти. «Бор отангга, бор онангга» қабилида иш юритилиши туфайли не машаққатлар билан давлат маблағи ҳисобига ўзлаштирилган ерларнинг умри беҳуда ўтаяпти.

Хўжаликда Ғанижон Хусанов деган бригада бошлиғи бор. Биз у кишининг меҳнаткашлиги, чўлга келиб ишлаётганига мутлақо шак келтирмоқчи эмасмиз. Лекин, бу «тадбиркор» бригадир режаларини муттасил бажармай, кулгили даражада ҳосил олаётганлигини таъкидлаб ўтмоқчимиз, холос. 1995 йилда у бошлиқ бригада 110 гектар ердан 1,7 центенрдан буғдой олган. Хўжалик раҳбарлари уни ишдан четлаштириш ўрнига 1996 йилда яна 20 гектар буғдой ва 15 гектар майдондаги арпани ишониб топширишди. Натижа нима бўлди денг? Буғдойнинг ҳар гектаридан 4 центнердан, арпадан эса 2,4 центнердан ҳосил олинди. Бригаданинг кўтарган хирмони нари борса 2 та прицепга юк бўлган. Муҳаррамхон Исмоилова етакчилик қилаётган бригада ўтган йили 30 гектар ерда роппа-роса бир тонна ҳосил етиштириб берган экан. Бу йил яна ана шу «уддабурон» бригада бошлиғига 25 гектар ер ишониб топширилибди. Ўтган йили 4-6 центнерлик маррани «забт» этган Содиқжон Эшбоев, Жўра Ғофуров, Холдор Мадраҳимов сингари «ғаллакорлар» эса бу йил «28-31 центнерлик маррани кўзлаб, астойдил меҳнат қилишяпти».

Ғаллачиликка бу қадар масъулиятсизлик билан қараш хўжаликнинг ўнгланмаётган иқтисодиётини янада чўктираяпти. Ўтган йили давлатга сотилган 316 тонна ғалладан 697 сўм даромад қилинган. Холбуки, хўжалик бўйича уруғлик сотиб олишга 731 минг сўм сарфланган экан. Ҳали биз 487 минг сўм минерал ўғитга, 230 минг сўм иш ҳақига, 200 минг сўм ёнилғига, 410 минг сўм автотранспорт ва амортизацияга кетган харажатларни бу ҳисобга киритганимиз йўқ. Фақат ғалла етиштиришнинг ўзига 2 миллион сўмдан ортиқ маблағ сарфланибди. Ўринли савол туғилади: Уч сўм харжлаб, бир сўм фойда олиш кимга керак? Шундай иш юритиш билан кимнинг косаси оқаради?

Балки, хўжаликка қарашли 2 минг гектардан зиёд ҳайдаладиган ер умуман деҳқончилик қилишга яроқсиздир? Ундай десак, хўжалик ўрамида истиқомат қилаётган 110 оила шоли ва полиз маҳсулотларини рисоладагидек етиштириб, тирикчиликларини қилишиб юришибди-ку. Бу ерда етиштириладиган тарвузнинг ширинлиги бутун водийга овоза бўлган. Шундай экан, ер суядиган, ширкумларга мос экинларни экиш фурсати етмадимикин?!

Тўғри ҳали ҳам хўжалик раҳбарлари экинларни вилоят ва тумандан бериладиган топшириқ бўйича жойлаштиришга мажбурлар. Лекин, ҳақиқий аҳвол тушунтирилса, бўлади-ку.

Аммо асосий иллат бошқа ёқда. Гап шундаки, бу хўжалик ҳанузгача давлат тасарруфидан чиқарилмаган, хусусийлаштирилмаган. Демак, мулк ҳамон эгасини топмай, аросатда ётипти. Шу боис ишлар ўлда-жўлда. Ким қандай элласа шундай ризқини териб еб юрибди.

Бу йил хўжаликка 357 гектар майдондан 30,3 центнердан, жами 1080 тонна бошоқли дон топшириш режаси берилган. Ҳали хўжалик тарихида 10 центнерга етказиб ҳосил олингани йўқ. Топшириқ эса ундан уч марта ортиқ.

Шу ўринда режалаштириш ташкилотларига ҳам эътирозлар бор. Туман бўйича ўтган йили ҳосилдорлик 29 центнер бўлди. Бу йил ғалла майдонлари 790 гектар камайтирилиб, озуқа экинларига бўшатиб берилди. Лекин режа аввалгидек қолиб, ҳосилдорлик 40 центнер қилиб белгиланди. Ахир, бу йиллик режаларни атайлаб барбод қилиш деган гап эмасми?

Афтидан, вилоят, туман режалаштириш идоралари Ёзёвондаги вазиятни чуқур ўрганиб, ҳақиқий аҳволдан келиб чиқиб иш кўришлари керакка ўхшайди.

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

БОЗОР ИЗЛАНИШГА ЧОРЛАЙДИ

ҲАММАСИ БОШҚАРУВ САНЪАТИГА БОҒЛИҚ

«Файз» очиқ ҳиссадорлик ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, Олий Мажлис депутати Мукаррамхон АЗИМОВА билан суҳбат

-- Мукаррамхон Аҳадовна, корхонанинг шуҳрат қозониши энг қийин паллага -- ўтиш даврига тўғри келди. Хомашё тақчиллиги, бозор иқтисодиёти, яъни рақобат кучайиб кетди. Бундай шароитда сизларга ишлаш қийин бўлмаяптими?

-- Осон эмас, албатта, лекин соғлом рақобат -- бозор иқтисодиётининг ажралмас қисми. Бирлашмамиз рақобатдан чўчимайди. Ички бозоримиз эшиклари импорт молларга кенг очиб қўйилганда, хомашё танқис бўлиб, шаклланган хўжалик механизмлари узилган кезлар бироз саросимага тушган эдик. Яширмайман, унга нафақат биз, балки бошқа соҳа раҳбарлари ҳам тайёр эмас эди. Аммо бирлашмамиз янги иқтисодий йўналишга тезда мослашди. Рақобат бизда ҳасад эмас, ҳавас уйғотди. Биз корхонани биринчилардан бўлиб хусусийлаштирдик. Ишчи-хизматчиларнинг, технологу муҳандисларнинг фикрини тинглаб, истиқбол режаларимизни туздик. Бозорни ўрганиш баробарида ундаги ўрнимизни мустаҳкамлаш йўлларини қидирдик. Биласизми, бозор ишлаб чиқарувчиларни тадбиркорликка ўргатади. Илгари корхоналар керакли эркинликка эга эмас эди, пировардида, ҳар қандай ташаббус бўғиларди. Уларнинг ихтисослашуви рақобат муҳитини яратмасди. Биз маҳсулот сифати қолиб, миқдорини биринчи ўринга қўярдик. Директорман деган одамга ойлик режа бажарилса бўлди эди, сифатсиз ва ортиқча маҳсулотнинг омборларда қалашиб ётгани билан иши йўқ эди. Ойлик режа барбод этилмаслиги учун ишчиларни ҳатто шанба кунлари ҳам ишлашга мажбурларди. Энди манзара буткул ўзгарган. Яхши ва сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришдан, аввало, ишчиларнинг ўзлари манфаатдор бўлиб қолди. Биз корхона обрўсини туширмасликка ҳаракат қилаяпмиз. Бу обрўни ҳалол меҳнатимиз билан топяпмиз. Кимлардир, бозор бизни ўлдирди, аҳоли тўловга қобил эмас, талабгорларда пул йўқ, қабилидаги важларни айтиб доддлайди. Мен бунга зинҳор қўшилмайман. Бозоримизда импорт моллар кўпми, демак, уларга талаб катта. Харидор бўлмаса, импорт моллар ҳам келтирилмайди. Агар ишлаб чиқарган маҳсулоти бозорда ўтмаётган бўлса, аввало, айб унинг ўзида--сифати паст.

Табиатимиз шунақа: камчиликни аввал ўзимиздан эмас, бировдан қидирамиз. Импорт молларни ҳамма ҳам сотиб олавермайди. Ҳойнаҳой, кўргандирсиз баҳосини... Биз янги иқтисодиётга ўтаётганимизда, ишни даставвал сифатга қаратганмиз. Сифат биз учун энг муҳим кўрсаткичдир. Қиёсимиз ўринли бўлса, бир мисол: одам ўзгалар обрўсини қозониш учун йиллаб меҳнат қилади. Лекин арзимаган бир нарса билан йиққан обрўсини ер билан битта қилиб қўйишини ҳам билади. Корхона ҳам шундай. Менинг бир нарсага ишончим комил: чиқараётган мебелларимиз нархи четникидан арзон бўлгани билан сифати уларникидан қолишмайди. Шундай бўлса-да, фабрикамиз рентабелли. Маҳсулотларимизнинг сифати ва кўркини маромига етказиш мудом диққат марказимизда туради. Бутловчи қисмларни ўзимизда ишлаб чиқариш мақсадида учта -- венгрияликлар билан велюр матоси, словенияликлар билан Бағдоддаги бўлимимизда ёйсимон стуллар, Бирлашган Араб Амирликлари ишбилармонлари билан юмшоқ мебель, ортопедик матраслар ишлаб чиқарадиган қўшма корхона туздик. Яқинда уммонликлар билан ҳамкорликда поролон ва дакрон ишлаб чиқаришни йўлга қўямиз. Баъзилар, чет элликлар билан битта қўшма корхона тузсам бас, қолгани кетаверади, деб ўйлашади. Бу -- хато фикр. Авваламбор, хорижликларни бирга, тенг шериклик асосида ишлашга ишонтириш керак. Ишонтирганингиздан кейин улар корхонангизнинг имкониятлари, ишчиларингизнинг малакасини ўрганади. Булар ҳам етмагандай, маҳсулот харидор қўлига етиб боргунча бўлган бутун бир жараённи мунтазам ва қаттиқўллик билан кузатиб боради. Бугун қўшма корхона тузиш пайида юрганлар хорижликлар билан ишлаш масъулиятини ҳам сезишлари керак. Ўзингиз бир ўйлаб кўринг: олти ой ўтар-ўтмас нега бази қўшма корхоналар ўз фаолиятини тугатмоқда?

Биз ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш баробарида маҳсулот турини янгилаш, сифатини ошириш, харажатларни қисқартириш

пайида бўляпмиз. Ҳарнечук меҳнатимиз зое кетмаяпти. Ҳозир 15 дан зиёд турда мебель ишлаб чиқаряпмиз. Маҳсулотларимизга чет элларда ҳам харидор топилаётгани—ютуғимиз. Бу ишимизга берилаётган катта баҳо. Мен буларнинг ҳаммасини бирлашмамизнинг шуҳратини ошираётган омиллар, деб биламан.

-- Бозор шундай бир жараёнки, одамни у ишчими, раҳбарми, ким бўлишидан қатъи назар, изланишга чорлайди. Ҳозирги пайтда ишлаб чиқариш даргалари ўз корхоналари муваффақиятини дарров мулкчилик шаклини ўзгартиргани билан боғлашади. Биз биламизки, акциядорлик жамиятларига айланган баъзи бир корхоналарда иш суръати ҳамон пастлигича қолмоқда.

-- Бундай корхоналарни мен ҳам биламан. Менимча, бу ўша корхоналар раҳбарларининг хусусийлаштиришдан кўзланган мақсад нималигини тушунмаганидан ёки мулкни тақсимлашда адолатли йўл тутмаганидан бўлса керак. Бу ерда биз тутган йўл (балки бошқаларникига ўхшашдир) шундай бўлган. Биз акцияларни сотувга чиқарганимизда бирлашмада узлуксиз (юқори идорага ишга ўтказилган бўлса истисно этилган) тўрт ва ундан ортиқ йил ишлаган кишига биттадан имтиёзли акция ажратганмиз. Олти йилдан ортиқ иш стажига эга бўлганлар ажратилган акциясига 0,45, агар ўн йилдан ошса ҳар бир ишлаган йилига 1,1 коэффицент қўшилади. Бирлашмадан нафақага чиққанлар ҳам эътибордан четда қолмаган: уларнинг иш стажига қараб, акция тарқатилган. Таклиф этилган мутахассисларга эса ишлаган вақти учун ажратилган. Корхонамизда ишлаб туриб, юқори идоралар ва ҳукумат мукофотларига сазовор бўлганлар, корхонани ишга туширишда қатнашган ишчи-муҳандислар, рационализаторлик таклифи киритганлар, муҳим ишларни амалиётга жорий этганлар, корхона микёсидаги жамоат ишларида фаол иштирок этганлар меҳнати алоҳида эътиборга олинади. Чунки биз буни ишчи-муҳандисларнинг ишга бўлган муносабатини рағбатлантириш омиллари деб билганмиз. Бозор ислоҳоти -- бу фақат ишлаб чиқариш тартибини ислоҳ қилиш дегани эмас. Ишлаб чиқариш ислоҳоти аввало маънавий ислоҳотдан бошланади. Киши токи ўзини ўзи ислоҳ қилмас экан, бирор нарсага эришиши гумон. Ҳар қандай корхонанинг обрўсини авваламбор унинг ҳар бир аъзоси, уларнинг ишга масъулият билан ёндашиши, тадбиркорлиги белгилайди. Биз қанчалик янги технология ёки ускуна сотиб олмайлик, ишчи унга меҳр билан ёндашмаса -- бефойда. Буларнинг барчаси раҳбарнинг корхонани бошқара олиш уқувига боғлиқ. Мулкчилик шаклини қай кўйга солманг, бошқарув услуби ўзгармаса, ишда силжиш бўлмайди. Мустақилликнинг дастлабки йилларида бошқа корхоналар каби биз ҳам кўп савдоларни бошдан кечирганмиз. Ишлаб чиқариш кўрсаткичлари пасайиб, бозор майдонимиз қисқарган эди. Ҳатто корхонамиз икки ойча тўхтаб қолган эди. Ана шу ҳоллар биз раҳбарларни нимадир қилишга ундарди. Шундай катта корхона йўқ бўлиб кетиши мумкин эмас, барибир юқоридан ёрдам бўлади, дея қўл қовуштириб ўтирмадик. Асосий ҳамкорларимиз билан алоқаларни тобора мустаҳкамлай бордик. Биз бирлашмани ҳиссадорлик жамиятига айлантиришга киришганимизда ҳали бу соҳада қонунлар қабул қилинмаган эди. Мавжуд қонунлар асосида биз ўз жамоамиз акцияларини чиқарганмиз. Мақсадимиз одамларнинг қўлидаги пулини ишлаб чиқаришга сарфлаш, айланма маблағларни ошириш эди. Мана бугун ўша одамлар анча ютди. Уларнинг пули ўзларига яхшигина даромад келтиряпти. Ҳатто инфляция даражасини ҳисобга олиб, индексация қилиб берганмиз. Ана энди ўйлаб кўринг: агар ўша ортиқча пуллари уларнинг қўлида қолганида нима бўларди? Ҳеч нарса! Корхонамиз ўз акцияларини биржага сотувга чиқарганда уларнинг маълум бир қисмини Пермь целлюлоза комбинати ва Херсон фанер заводларига сотиб олишларини таклиф этдик. Чет эллик инвестор одатда, муносабатлари шаклланган, молиявий жиҳатдан барқарор, ишончли корхоналар акциясини жон деб харид қилади. Кореянинг «Шиндонг энерком» компаниясига ҳар бир акциямизни 10 минг сўмдан сотдик. «Барлена» деган хусусий корхона ҳам ўша нархда 100 та акциямизни сотиб олди. Айни пайтда акцияларимизнинг иккинчи эмиссиясини чиқариш устида иш олиб боряпмиз ва корхона учун манфаатли бўлган йўлларни қидириб кўряпмиз. Албатта, хусусийлаштиришнинг биринчи босқичидаги тажрибамизни бойитамиз. Энди акциялар қийматини икки минг сўмдан белгилаб, 50 минг дона чиқармоқчимиз. Потенциал харидорлар бор. Иккинчи босқичда имтиёзли акциялар чиқармасликка келишдик. Жамоамиз ихтиёрида акцияларнинг 30 фоизини қолдириш мақсадга мувофиқ, деб топдик. Ҳозир низом ишлаб чиқяпмиз. Дивидендлар бундан кейин ҳам акцияларга қараб тақсимланади.

-- Кечирасиз, акциядорлар ҳар бир акциясига ҳозир қанчадан ҳақ олишяпти?

-- Акциясига қараб. Ҳозир бирлашма ишчи-хизматчиларнинг қўлида ўртача 27 тадан акция бор. Охирги гал ҳар бир акцияга 125 фоиздан дивиденд ҳисобладик. Корхонанинг ютуғи мулкчилик шаклининг ўзгаргани билан белгиланмайди. У юқорида айтганимдек, бошқарув услубининг ўзгаришига боғлиқ. Масалан, биз баъзи бир бўлимларни кескин қисқартириб, янги бўлимлар ташкил этдик. Ҳозир бирлашмада маркетинг бўлими бор, иш кўлами эса катта. Яна бир мушкул савдо, бу ишчилар психологиясини ўзгартириш билан боғлиқ. Бундай олиб қарасак, мулкчилик шаклининг ўзгариши ишчи учун ҳеч нарсани англатмайди. Аммо уларга «ҳеч нарса» кўп нарса эканини, корхона унинг мулки, чиқараётган маҳсулот учун бирдай жавобгар эканини тушунтиришимиз керак эди. Ўз-ўзидан аёнки, бу бир ёки икки кунлик иш эмас. Бу биз раҳбарлар учун ҳар куни уқтириладиган одатга айланди. Натижада, ишчиларнинг ўзи бир-бирларини назорат этадиган бўлди. Айни пайтда ишчиларимиз ўзлари ишлаб чиқараётган маҳсулотдан зўр қониқиш оладилар. Шунинг ўзи уларнинг ишга масъулияти қай даражада эканини билдиради. Харидорлардан шикоят тушмаётгани-ю, бирлашмада ўзаро кайфиятнинг иликлиги, кўнимсизлик йўқлиги ҳам бунинг ёрқин далили. Яна бир гап шуки, бугунги кун раҳбари маҳсулотини сотадиган бозорни топа билиши ҳам керак. Ҳукуматнинг ўзи нафақат экспортбоп маҳсулотлар, қолаверса, ички бозорбоп товар ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг ҳам қўллаб-қувватламоқда, имтиёзлар яратмоқда. Мана шулардан оқилона фойдаланишни ўрганишимиз зарур. Биз молиявий масалани ҳар куни муҳокама қиламиз. Бунингсиз мумкин эмас. Соф йиллик даромадларимиз юқори бўлгани билан биз инвесторларга муҳтожмиз. Яқинда Халқаро Молия Корпорациясидан 2 миллион 400 минг долларлик заём олдик. Чет эллик инвесторлар билан ишлашнинг яхши томони шундаки, улар сенинг ишингни назорат этиб боради, холис ёрдам беради, маслаҳат беради. Чунки ишлаб чиқариш унумдорлигидан улар ҳам манфаатдор бўлади. Биз энди шалоғи чиққан технологик линияларнинг баҳридан ўтишимиз, ишлаб чиқаришни компьютерлаштиришимиз керак.

-- Ҳозирги пайтда кўпгина корхоналар раҳбарлари солиқдан нолишади. «Топаётган даромадимизни солиқ ютиб юборяпти, янги технология сотиб олишга қурбимиз келмай қоляпти, дейишади. Улардан хўп, солиқ даражаси катта белгиланган экан, сизнинг муқобил фикрингиз борми, деб сўрасак, бор, масалан, ишлаб чиқариш корхоналарига солиқ даражасини белгилашда бироз имтиёз бериш керак, ана шу имтиёздан биз аниқ мақсадларда фойдаланайлик, яъни янги технология сотиб олайлик, дейишади. Янги технология орқали иш унумдорлиги, сифат ошади, талаб ошади. Ана шунинг ҳисобига биз ҳозирги тўлаётган солиғимиздан кўра кўпроқ солиқ тўлаш имконига эга бўламиз», дейишади. Корхона раҳбари ва Олий Мажлиснинг депутати сифатида Сизнинг бу фикрга муносабатингизни билмоқчиман.

-- Ҳукумат ишлаб чиқариш корхоналарига қанчалик кенг имтиёзлар яратиб бераверса, уларнинг ишлаб чиқариш қуввати ошади ва ўйлашимча, бюджетга шунчалик кўп тушум бўлади. Шу ўринда яна такрор айтишимга тўғри келади, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш раҳбарнинг изланувчанлигига, бугунги иқтисодий сиёсатдан нечоғли бохабарлигига боғлиқ. Ҳукумат ана шунга шароит яратиб берган. Мана биз ўтган йили 27 миллион сўм даромад олган эдик. Корхонада ўсиш бўлгани учун 18 миллион ўрнига 14 миллион сўм тўладик. Шундай экан, мен қандай қилиб кўраётган фойдамизни солиқ ютиб юборяпти дейишим мумкин?!. Аслида солиқ ҳеч қаерга кетмайди. У бошқача шаклда ўзимизга, ўша солиқ тўловчиларга қайтиб келади. Мен бу масалада қаттиқ тураман ва мунтазам кузатиб бораман. Аммо бир нарсани унутмаслигимиз керак: биз бозор муносабатларига ўтишнинг энг масъул пайтида турибмиз, яъни маъмурий бошқарув тизимидан тадбиркорлик тизимига ўтаяпмиз, рақобат асосида ишлаяпмиз, давлат ҳар томонлама ёрдам бериб турибди. Шунинг учун ҳам солиқ тизими ижтимоий-иқтисодий ривожланишни давлат томонидан йўналтириш, ишлаб чиқариш устқурмаларини қайта ташкиллаштириш, устивор соҳаларни аниқлаб олиш бўйича энг мақбул воситадир. Масалан, одамларнинг турмуш фаровонлиги қанчалик ошса, биз шунчалик қувонамиз. Чунки бу бизнинг ички харидорларимиз сони ошади деган гап. Агар ривожланган мамлакатларнинг солиқ ставкаларига назар солсак, бизники билан деярли бир хил экани ойдинлашади. Шундай экан, нолиш ўринлими?! Лекин мен солиқ ставкалари қанчалик бўлишидан қатъи назар, унинг ишлаб чиқариш суръатига салбий таъсир кўрсатмаслиги тарафдориман. Уни тез-тез ўзгартиш чет эл инвесторларини иккилантириб қўяди.

-- Сиз давлат томонидан ишлаб чиқарувчиларга жуда катта имтиёз яратилмоқда, деяпсиз. У ҳам бўлса, давлат корхонанинг ишларига аралашмай қўйди. Бу сизларга мақбул келди. Буни айримлар давлатнинг бозор шароитида корхоналарни ўз ҳолига ташлаб қўйиши, деб тушунишаяпти.

-- Бозор муносабатларига ўтишда ҳар бир корхонага барқарор ишлаши учун давлатнинг кўмаги бўлиши керак. Бунинг устига, хусусийлаштирилган корхоналарнинг муайян фоиз акцияларини давлат ҳам сотиб олган. Инчунун, корхоналарни текширувдан ўтказиб, унга айланма воситаларни қолдириш учун нормативлар масаласини кўриб чиқиш керак. Агар бу воситалар муайян корхонада етишмаса, уларга бироз муддат имтиёзли солиқ белгиланса мақбул бўлар, деб ўйлайман. Ана шу муддат тугагач, ўша корхона ҳамма қатори тўлай бошлайди. Шунинг учун ҳар бир корхона бўйича иш олиб бориш зарур. Айланма воситаларнинг етарли бўлиши -- корхонанинг жони. У бўлмаса, корхона инқирозга юз тутди, деяверинг. Масалан, мен бошқа корхоналарнинг ишлаб чиқариш суръати қанчалик жадаллашса, шунчалик қувонаман. Битта корхонанинг шуҳрати ҳеч нарсани ўзгартиролмайди. Шунинг учун ҳаммамиз иқтисодиёти мустаҳкам мамлакат пойдеворини яратишда қўлни қўлга бериб ишлашимиз, бу қийин ва ўта шарафли йўлни биргаликда босиб ўтишимиз керак.

-- Эскирган технология билан маҳсулот турларини янгилаш ва кенгайтириш ўта мураккаб масала. Бунинг учун замонавий технология, фантазияси кенг конструкторлару дизайнерлар керак. Кўп соҳада бўлгани каби мебелчилик корхоналарининг инвестицион ва инновацион қолоқлиги кўзга ташланиб турибди. Назаримда, уларни янгилаш жараёни ҳам суст бораётганга ўхшайди. Бунинг учун катта маблағ керак. Аксига олиб, бизда мебель хомашёси тайёрланмайди...

-- Гапингизда жон бор. Мисол тариқасида, бирлашмамиздаги линияларни олайлик: уларнинг ишлаётганига йигирма йилдан ошди. Бу даврда чет элларда камида тўртта-бешта линия алмаштирилади. Начора, боридан унумлироқ фойдаланиш йўлини қиляпмиз. Қурбимиз етганича баъзи бирларини алмаштиряпмиз ҳам. Шуни равшан кўриб турибмизки, рақобат кучайган бир пайтда ҳар қайси корхона, соҳа ўзида инвестицион муҳит яратмаса, инновацияга эътибор бермаса, бозордаги мавқеини йўқотиб қўйиши мумкин. Шу маънода мамлакатимизда мебелсозликни илмий йўлга қўйиш керак, деб ўйлайман. Биз бугун ишлаб, эртанинг ташвиши билан яшамасак, кўп нарсани бой берамиз. Замон, бозор биздан янги ускуналарда ишлашни тақозо этмоқда. Айни пайтда мебелни нафақат ёғоч маҳсулотларидан,

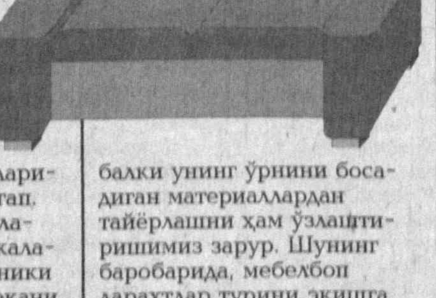

балки унинг ўрнини босадиган материаллардан тайёрлашни ҳам ўзлаштиришимиз зарур. Шунинг баробарида, мебелбоп дарахтлар турини экишга эътибор беришимиз керак. Инновациясиз мебелсозлик ривожини тасаввур қилиб бўлмайди. Инновацион жараён инвестицион жараён билан чамбарчас боғлиқ. Биз ҳозир нима қилаяпмиз: хорижий ҳамкорлар билан ёки ўз кучимиз билан рақобатбоп маҳсулотлар ишлаб чиқариш билан чегараланиб қоляпмиз. Асосий маблағлар интеллектуал база баробарида тадбиркорлик муҳитини ҳам яратиши керак. Йўқса, бизга чет эл сармоясининг кириб келиши секинлашади. Ҳозир ҳамма соҳа учун давлат томонидан ана шундай муҳит яратилмоқда. Лекин бу имкониятларни корхоналарнинг ўзи ҳам ярата билиши лозим. Ҳозир янги нусхаларни тайёрлайдиган кичик бир конструкторлик цехига эгамиз. Уларнинг қўлидан нима келиши мумкин? Шунинг учун янги технология ва ускуналар харид қилиб қолмасдан, технологик жараёнларни такомиллаштириш, шу асосда ўзимизда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, чэт эл дизайнерларини, конструкторларини ўзимизга жалб этиш йўлларини қидиришимиз керак. Буларнинг ҳаммаси соҳани илмий йўлга қўйиш, биз мебелчиларнинг эса янгилик ва ахборотлардан мунтазам бохабар бўлиб туришимизни таъминлаган бўлур эди. Инновацион жараёнга республикамиздаги барча мебелсозлик корхоналарининг бирлашиши йўли билан эришиш мумкин. Ана шундагина «Ўзбекистон мебели» деган ибора пайдо бўлса ажабмас.

-- Сиз ўз маҳсулотингизни сотиш учун хоҳлайсизми, йўқми, бозор излайсиз. Бу бозор мамлакат ичкарисида бўладими, ё ташқарисидами, барибир, тўлов ва конвертация муаммолари билан боғланади. Ана шу муаммоларнинг тез, адолатли ечими, Сизнингча, қандай бўлиши керак?

-- Бозорни, буюртмачини топиш билан бизнинг маркетинг хизматимиз шуғулланади. Лекин маҳсулотимизни қаерда ва қанчадан сотишнинг ўзи катта муаммо. Бу муаммога калитни давлат эмас, ҳар бир корхонанинг ўзи излаб топиши керак. Биз ҳамма нарсага давлатдан мадад кутиб турсак, мустақиллигимиздан нима наф?! Корхона мустақиллиги, хусусийлаштириш аслида, одамга, айниқса, раҳбарга ўзини ўзи бошқара олиш қобилиятини намойиш этишга берилган ҳуқуқдир. Давлат бизга шу фаолият майдонини яратиб берган. Биз ўз маҳсулотимизга хомашёни четдан келтиришга мажбур эканмиз, демак, чет эл валютасини ҳам ўзимиз топишимиз керак. Биз учун бунинг бирдан-бир йўли экспортбоп маҳсулот тайёрлаш. Тўғри, бизга ҳукумат томонидан муайян ёрдам бўлди. Ана шу ёрдамдан биз аниқ мақсадни кўзлаб фойдаландик. Агар ўша пайтда четга маҳсулот сотишни эмас, корхонани бир амаллаб юритиб туришни хоҳлаганимизда эди, бугунги натижаларга асло эришолмасдик. Гап ана шу мақсадни керакли жойларда ҳар томонлама асослаб беришда. Ана шу асос йўққи, баъзилар озгина валюта беришса, ишим юришиб кетарди, дейишади. Агар корхона экспортбоп маҳсулотлар тайёрласа, албатта, унинг учун конвертация муаммоси бўлмаслиги керак. Лекин бу муаммо бизни ҳам четлаб ўтмаган. Устига устак, инфляциядан ҳам зарар кўряпмиз. Елиб- югуриб топган даромадинг елга соврилганда, ич-ичингдан куюнасан: ҳой корчалонлар, келинглар, озгина ғайрат қилайлик, раҳбарлик ишончини оқлайлик, инфляцияни жиловлайлик, деб нидо қиламан. Ўзаро тўловлар ҳақида гапирадиган бўлсак, ҳозир сотилган маҳсулотингиз ёки кўрсатган хизматингиз пулини олиш катта муаммо бўлиб қолмоқда. Ҳукуматнинг мана шундай корхоналарга ва раҳбарларга қарши кескин курашаётганини мен жуда ўринли деб биламан. Бировнинг пулини вақтида қайтармай ўз ишини юритиб олмоқчи бўлган устомон раҳбарлар ҳам анчагина кўпайиб қолди. Бундай йўл билан уларнинг иши юришиб кетишига кўзим етмайди. Чунки бир марта йўқотилган ишонч эртанги муносабатларга ниҳоятда салбий таъсир кўрсатади. Мана шуни тушунишмаяпти ёки тушунишни хоҳлашмаяпти баъзи раҳбарлар. Тўловнинг вақтида амалга оширилмаслиги, айниқса, товар ишлаб чиқарувчиларни мушкул аҳволга солиб қўймоқда. Ўйлайманки, ҳукуматимиз ички бозор маданиятини, яъни ўзаро тўловлар билан боғлиқ муаммоларни, чет элнинг сифатсиз маҳсулотлари интервенциясини (бу нафақат озиқ-овқат, балки айрим саноат маҳсулотларига ҳам тегишли) бартараф этиш ва ўз ишлаб чиқарувчиларимизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашда бундан кейин ҳам зарур чораларни кўриб бораверади.

«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири А. ҲАЙДАР суҳбатлашди.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ҲАРАКАТ ТЎХТАБ ҚОЛДИ

Кейинги икки кун давомида Канаданинг Квебек ва Онтарио вилоятларида кучли қор бўрони юз берди.

Натижада уч киши қурбон бўлди, юзлаб кишиларни совуқ урди. Юз минглаб хонадонлар эса иссиқлик ва электрсиз қолди. Соатига 120 километр тезликда эсган шамол ўнлаб электр узаткич минораларини ағдариб ташлади. Квебекнинг қарийб барча автомобиль йўлларида ҳаракат бутунлай тўхтаб қолган.

БАРЧАНИ БИРЛАШТИРАДИ

«Янгиланган НАТОнинг фақат битта душмани бўлади, у ҳам бўлса, Европа беқарорлигидир», деди АҚШ давлат котиби Мадлен Олбрайт Эй-Би-Си телекомпанияси мухбири билан суҳбатда.

Унинг таъкидлашича, эндиликда мазкур ташкилотга бошқача кўз билан қарамаслик керак, аксинча, янгиланган НАТО Европанинг барча давлатларини бирлаштиради.

ҚИРОЛ ҚАЙТАДИГАН БЎЛДИ

Руминиянинг собиқ қироли Михай ҳамда қиролича Анна тез кунлар ичида Руминияга келади, деб хабар тарқатмоқда ушбу мамлакат оммавий ахборот воситалари.

Яқинда Руминия ҳукумати собиқ қиролнинг фуқаролигини тиклаш ҳақида қарор қилган эди. Қирол Михай ташрифининг боиси ҳам ана шундандир. У 1948 йилдан буён муҳожирликда, Швейцариянинг Версуа шаҳрида яшаб келмоқда.

ГРЕЦИЯГА РАСМИЙ ТАШРИФ

Литва Республикаси Президенти Алгирдас Бразаускас уч кунлик расмий ташриф билан Грецияга келди.

У ташриф давомида Греция раҳбарияти ва тадбиркорлари билан учрашади. Айрим оммавий ахборот воситаларининг хабар беришича, Греция шу пайтгача Литванинг Европа Иттифоқига қўшилиши тўғрисидаги шартномани ратификация қилмаган. Литва Президенти Греция раҳбарияти ва парламентини ушбу жараённи тезлаштиришга ундаб кўради. Бундан ташқари, Греция нафақат Европа Иттифоқи, балки, НАТОга ҳам аъзо мамлакат. Шу боис, Литванинг НАТО билан интеграциялашуви жараёнида Грециянинг қўллаб-қувватлаши муҳим ўрин тутади. Ташриф давомида икки мамлакат ўртасида маданият, фан ва маориф соҳаларида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги ҳужжатлар имзоланиши кўзда тутилган.

СУРАТДА: Корея кўргазмалар майдони.

ҲАРБИЙ БАЗАЛАР САҚЛАНАДИМИ?

АҚШ давлат котиби Мадлен Олбрайтнинг Японияга сафари ниҳоясига етди ва 24 февраль куни у Хитойга ташриф буюрди.

Мадлен Олбрайт Токиода Япония Бош вазири Рютаро Ҳашимото, ташқи ишлар вазири Юкихико Икэда ва бошқа ҳукумат аъзолари билан учрашиб, Осиё ва Тинч океани минтақасида АҚШ ҳарбий базаларини сақлаш билан боғлиқ масалаларни муҳокама этди. Пекинда эса Мадлен Олбрайт Хитой раҳбарияти билан икки мамлакат муносабатларига доир маслаҳатлашувлар ўтказади.

ЯНА УЧ ЙИЛГА

Миср Халқ Кенгаши (парламенти) республика Президентининг мамлакатда амал қилаётган фавқулодда ҳолатни яна уч йилга чўзиш ҳақидаги декретини кўпчилик овоз билан тасдиқлади.

Маълумки, 1981 йили марҳум президент Анвар Садат ислом ақидапарастлари томонидан ўлдирилганидан кейин Мисрда фавқулодда ҳолат жорий қилинган эди. Миср Бош вазири Камол ал-Ганзурийнинг айтишича, фавқулодда ҳолат ҳақидаги қонун фақат қўпорувчиликка алоқадорлар ва қонунбузарларга тааллуқлидир. Ушбу қонун ҳалол фуқароларнинг эркинлиги ва ҳуқуқларига даҳл қилмайди, аксинча, уларни ҳимоя қилади, деб таъкидлаган Бош вазир.

КЕМА ҒАРҚ БЎЛДИ

Қизил денгизда Эритреяга қарашли кема ғарқ бўлди. Эритрея бандаргоҳидан Саудия Арабистонига қараб йўл олган кемада 95 нафар йўловчи бўлган.

Оммавий ахборот воситаларининг хабар беришича, воқеа содир бўлган жойга зудлик билан етиб келган қутқарувчилар 6 кишининг ҳаётини сақлаб қолишга улгурган, холос. Мутахассисларнинг фикрича, кемага ҳаддан зиёд кўп юк ортилгани ҳалокатга сабаб бўлган.

БИЗНИНГ ШАРҲ

Қадим - қадим замонлардаёқ ҳар бир мамлакатнинг эмин - эркинлиги, куч-қудрати, нуфузи унинг омбордаги дони билан белгиланган. Дони қанча кўп бўлса, фуқаро шунча тўқ яшаган, юрт обод бўлган. Шу боис мустақиллик неъматларидан баҳраманд бўла бошлаган мамлакатимизда ғалла мустақиллигига эришиш муҳим давлат аҳамиятига молик вазифа қилиб қўйилгани бежиз эмас. Президент Ислом Каримов, республикамиз раҳбарияти бу масалага ғоят катта эътибор бераётир. Республикамизнинг бутун иқтисодий ва илмий салоҳияти ана шу вазифани ҳал этишга сафарбар қилинмоқда. Қишлоқ хўжалигида туб ўзгаришлар, жуда катта ташкилий ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ташкил этилгани бунинг яққол далилидир.

ДЕҲҚОН МЕҲНАТИ ЭЪЗОЗГА ЛОЙИҚ

Мамлакатимизнинг ғалла мустақиллигига эришиш азму қарори экин майдонлари структурасини ўзгартиришни ҳам тақозо этди. Жаҳон бозорида тарозининг бир палласига олтин, иккинчисига пахта қўйилаётган бир пайтда пахтазорларнинг каттагина қисми ғаллага бўшатиб берилди. Кейинги уч йил мобайнида ғалла майдонлари бир неча баробар кенгайди. Ўтган йили уч ярим миллион тонна дон етиштирилди.

Давлат ғалла етиштириш учун энг яхши ерларни ажратиб бериш билан бирга деҳқонни зарур минерал ўғит ва замонавий техника воситалари билан таъминлаш тўғрисида ҳам қайғурмоқда. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг муҳим бўғини бўлиб қолаётган машина - трактор парклари «Кэйс» ғалла комбайнлари, «Магнум» ҳайдов тракторлари билан тўлдирилмоқда. Механизаторларимиз бу машиналарда ишлаш сир - асрорларини қунт билан ўрганмоқда. Янги техниканинг ҳар бири ҳозир фойдаланилаётган ўнлаб машинанинг ишини бажариб бериши, иш сифати юқори, боз устига тежамлилиги деҳқонга ғоят манзур бўлмоқда. Энг муҳими, бундай комбайнлар ҳосилни нобуд қилмай, қисқа муддатда йиғиштириб олиш имконини беради. Минерал ўғитга келганда шуни айтиш керакки, бу муаммо ҳозирдаёқ ҳал этилди. Кейинги ўн йил мобайнида илк бор деҳқонларимиз учун 1 миллион 250 минг тонна ўғит ажратилди.

Эндиликда ғалла ҳосилдорлигини кескин ошириш, айниқса, суғориладиган майдонлардан унумли фойдаланиш долзарб вазифа бўлиб қолмоқда. Ваҳоланки, талайгина ривожланган мамлакатларда бундай ерларнинг ҳар гектаридан кам деганда 50- 60 центнердан ҳосил олинади. Бизда эса кўрсаткич сезиларли даражада паст.

Маълумки, уруғчиликни ривожлантириш ҳосилдорликни оширишнинг муҳим омилидир. Бу борада илм-фан ютуқлари, маҳсулот етиштиришнинг илмий асосланган усулларини қўллаш ғоят муҳим аҳамиятга эга. Шу муносабат билан аграр олимларимиз олдига ғалланинг мамлакатимиз ҳар бир минтақасига мос навларини яратиш, уларни табақалаштириб экишни жорий этиш, ғалла селекцияси ва уруғчилик тизимини янада такомиллаштириш вазифаси қўйилмоқда. Бу борада ҳозирдаёқ муайян ишлар амалга оширилди. Суғориладиган майдонларга ғалланинг тажрибада кенг синаб кўрилган «Интенсив», «Сангзор - 4», «Сангзор - 8», ва «Ёнбош» серҳосил навлари билан бир қаторда «Спартанка», «Скифянка» ва «Юна» навлари экилди.

Омилкор деҳқон доннинг даладагиси эмас, омбордагиси ҳисоб деб билади. Шу маънода, уни сира нобуд қилмай, ўз вақтида ўриб - янчиб олиш учун ҳозирдаёқ пухта тайёргарлик кўриш даркор. Бу борада контрактация шартномаларининг пухта тузилиши, унда маҳсулот етиштирувчи билан харид қилувчи ўртасида тўғри алоқа ўрнатиш, ҳар иккала томоннинг бурч ва вазифаларини аниқ белгилаб қўйиш муҳимдир. Гап шундаки, деҳқон бу борада сира зарар кўрмасин, балки ўзи учун манфаат топсин. Бу эса хўжалик раисидан тортиб, туман ва вилоят ҳокимигача бўлган барча раҳбарларнинг асосий вазифаси бўлмоғи лозим. Мамлакатимиз раҳбари халқ депутатлари Фарғона вилоят кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқида бу масалага алоҳида тўхталиб, ҳақиқий раҳбар деҳқоннинг даромадини, соф фойдасини кўзлаб иш тутиши, унинг самарали меҳнат қилиши, турмушини яхшилаши учун етарли шароит яратиб бериши зарурлигини таъкидлади.

Дарҳақиқат, деҳқон шундай эъзозга лойиқдир. Зеро, Навоий бобомиз айтганларидек, деҳқон Одам Ато фарзанди, балки ундан ризқ еганлар -- шу деҳқоннинг фарзанди-ю, унинг ўзи Одам Атодир.

Ёқубжон ИБРОҲИМОВ (ЎзА).

МОЗИЙДАН САДО

ДОВРУҚЛИ ПИТНАК

Ўтмишда довруғи заминни зир титратган бу қишлоқнинг номини энди бирон-бир харитадан ахтариб топишингиз амри маҳол. Бироқ араб, мўғул, форс ва рус истилочиларига қарши олиб борилган озодлик урушлари тарихида Питнак сўзи бот-бот тилга олинади. Бошқа қатор тарихий воқеа ва ҳодисаларнинг йилномаси, мозийдаги бир қанча буюк шахсларнинг ҳаёт пиллапояларига оид ҳужжатларда ҳам Питнак номи зикр этилади.

Тарихнинг гувоҳлик беришича, Хоразмга ёпирилган Чингиз галалари Питнак даштларида давюрак лашкарбоши Жалолиддин Мангуберди қўшинининг қаттиқ қаршилигига дуч келганлар. Форс ҳукмдори Султон Санжар Мозий ҳам шу ердаги жангда қаттиқ мағлубиятга учраб, орқага чекинган ва куч билан ололмаган юртни ҳийла-найранг воситасида эгаллашга уринган. Ўтган асрда жанубий-шарқий Туркистонни маҳв этиб, Орол бўйларига интилган рус қўшини ҳам шу ерга етганда Питнак қишлоғи аҳолисининг жиддий зарбасига дучор бўлган. Вужудини адолатсизликларга қарши исёнкорлик туйғуси забт этган элнинг ҳаққоний кураши ҳатто совет даврида ҳам давом этди. Тузумнинг аждодларимиз удумини топташ сиёсатидан жунбушга келган Питнак аҳли 1924 йил қишида яна курашга отланди. Бу—мавжуд тузум ҳукмронлиги йилларида Хоразм меҳнаткашларининг унга қарши ягона исёни эди. Буюк аждодларимиз: курраи заминга номи кетган буюк Соҳибқирон Амир Темур, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик, Муқанна, Тўмарис, Заҳириддин Муҳаммад Бобур каби мард баҳодирлар камолга етган заминда бу сингари қаҳрамонликларнинг рўй берганига ажабланмаса ҳам бўлади.

Чиндан ҳам шундай. Бутун Мавороуннаҳр сингари Хоразм ўлкаси ҳам ўзининг бой қадимий тарихига эга. Бу воҳа азалдан шу ерлик аҳолининг фаҳри, ифтихори бўлиб келган. Унинг бой тарихи, этнографияси, деҳқончилик ва мироблик маданиятини ўрганган В. Бартольд, Н. Вавилов, С. Толстов, Я. Ғуломов каби олимлар ўлканинг жаҳон тараққиёти марказларидан бири бўлганлигини тасдиқлайдилар.

Ўрта Осиёдаги энг йирик сув манбаи ҳисобланган Амударё ўз оқими бўйлаб бир қанча катта-кичик воҳаларни вужудга келтирган. Таъбир жоиз бўлса, Питнак -- шу воҳаларнинг бири. Уни Хоразм воҳасининг дарвозаси дейиш ҳам мумкин. Негаки, воҳа ҳудуди айнан Питнак қишлоғидан бошланади. Ниҳоятда унумдор заминга эга бўлган мазкур қишлоқни воҳа бағридаги воҳа дейиш тўғри бўлур эди. Уч тарафи Қорақум саҳроси, бир тарафи Амударёга бориб тақалувчи бу қишлоқ Хоразмнинг бошқа ҳудудларидан 15-20 чақирим узоқда жойлашган. Дарвоқе, асов Аму ўтмишда элга рўшноликдан кўра кўпроқ ғамандуҳ ва кулфат олиб келган. Турли тошқинлар, қирғоқларнинг муттасил ўзгариб туриши оқибатида воҳа иқтисодиёти, айниқса, қишлоқ хўжалиги ва меҳнаткашлар хонадонларига кўп зиён етган. Асримизнинг 70-80 йилларидагина Амунинг бебошлигига чек қўйилди. Дарё тўсилиб, ГЭС, Марказий Осиёда энг йирик (сиғими 7,8 млрд. кубометр) Туямўйин сув омбори ишга туширилди. Бутун бошли гидроқурувчилар шаҳри -- Дружба барпо этилди. Бу гапларнинг сўз юритилаётган мавзуга қандай алоқаси бор, деб сўрарсиз. Алоқаси бор. Туямўйин гидроэлектростанцияси, сув омбори ва қурувчилар шаҳри Питнак қишлоғи ва бевосита унга туташиб кетган ҳудудларда бунёд этилган.

Шулардан аёнки, Питнак мамлакатимиз тарихи билан боғлиқ муҳим воқеа ва ҳодисаларга нечоғлик даҳлдор бўлса, мустақил юртимиз иқтисодиётининг ҳозирги мавқеига ҳам шу қадар алоқадордир. Зеро, Амударёнинг қуйи қисмидаги 1,5 млн. гектар майдонга оби ҳаёт, мингларча корхоналар ва хонадонларга нур таратаётган Питнак қишлоғи ва унда қад кўтарган асрий иншоотнинг мамлакат иқтисодиётидаги аҳамияти бекиёсдир.

Хуллас, кичик воҳа номини жаҳонга танитган бу каби тарихий воқеа ва воқеликлар оз эмас. Биз уларнинг айримларинигина баён этдик.

Хўш, Питнак номи нимани англатади? У қандай пайдо бўлган?

Тилимиз манбаларида «Питтаккина», яъни кичиккина деган ибора бор. Питнак номи ҳам ана шундан келиб чиққан. Мамлакатимиз ўтмишига оид айрим ҳужжатларда қайд этилишича, Хоразмни забт этган Чингиз қўшини бу ерлардан бир неча юз кишини қул қилиб ҳайдаб кетган. Чингиз вафот этиб, салтанат дарз кета бошлагач эса уларнинг қайтишига рухсат берилган. Ватанига қайтган йўқсиллар хон ҳузурига «Питтаккина ер» сўраб боришади. «Ўша «Питтаккина ер»ни ўзингиз кўрсатинг», дейди хон. Арзга борганлар ҳам бўш келишмайди, хондан йўл-йўлакай ўзлари ўтиб келган унумдор тупроқли, ям-яшил, кичиккина ташландиқ воҳани сўрашади. Хон розилик бергач, кичик воҳада қўрғонлар қурилади, деҳқончилик ишлари авж олади. «Питтаккина ер» йиллар ўтиши билан Питнакка айланади. Чиндан ҳам шундай: Питнак шу жойнинг азалий номи. Аммо, у турли даврларда турлича номлар; чунончи, Шайхлар, Қанғли, Саййид, Питнак номлари билан аталган. Ҳозир эса унинг ҳудудида Питнак қишлоғи, Дружба шаҳри, Туямўйин сув иншооти жойлашган. Кўраяпсизки, битта ҳудудда учта ном. Бизнингча, уни битта ном билан атамоқ керак. Айни пайтда Питнак остоналарида бўлиб ўтган тарихий воқеалар, собиқ жангтоҳларни чуқуррок ўрганиш, ўтмиш ҳақиқатини юзага чиқариш учун қазиш-тадқиқот ишлари ҳам авж олдириб юборилмоғи даркор.

Истиқлол туфайли истиқболнинг нурафшон йўлларига чиққан «Питтаккина ер» -- Питнакни эса эндиликда эзгуликлар билан йўғрилган янгича ҳаёт, сермазмун меҳнат ва турмуш барқарорлиги асри кутаётгани, шубҳасиз.

С. ҚУРБОНОВ, тадқиқотчи.
А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЖИНОЯТ ВА ЖАЗО

ҚОРА КУРСИ

ёки бир туман ҳудудида ҳаракат қилган ўғрилар тўдасининг кирдикорлари ҳақида

1995 йил, 20 ноябрь. Кеч соат еттиларда бошланган базми-жамшид алламаҳалгача давом этди. Ҳозиргина ичилган арақ тасиридан улфатларнинг кайфи тарақ эди. Ҳушёрроғи -- Шавкат Нурметов экан. У пиёла остидаги сўнгги қултумни сипқориб, ширакайф кўзлари билан ҳамтовоқларига бир-бир боқди.

-- Хўш, жўралар, энди нима қиламиз? Пул топиш йўлини излаш керак. Бу ерга шунинг учун келдим. Хўп десаларинг, бир иш бор. Менга шерик бўлмайсизларми? Қуруқ қўймайман...

Пулнинг ҳидини сезиб, 23 ёшли хонадон соҳиби -- Азамат Отаниёзов қулоқларини динг қилди.

-- Нима, ўғирликми?

-- Эй, қизиқмисан, манглайи қора! Арзимаган иш. Ҳозир бу ердан чиқиб, тўғри дала шийпонига борамиз. Қулинг ўргилсин битта электромоторни яшириб қўйганман. Шуни биргалашиб олиб келамиз. Вассалом. Сотсак, икки-уч мингга кетар, дейман? Пулини арра қиламиз.

-- Ўша буюм ростдан ҳам сеникими, Шавкат? -- чўчинқираб сўради бу гал Азамат Ҳайитов.

-- Ҳовва! Бунча қўрқасан? Йигитмисан ўзи?!.

Режа пишди. Уч улфат -- уч ҳамқишлоқ қўл ташлашди. Шавкатнинг маслаҳати билан А. Отаниёзов ўз гаражидан турли катталикдаги уч-тўртта техник калит ва битта шол қоп олиб чиқди. Керакли тошнинг оғири йўқ-да. Мотор деганлари тариқ эмаски, елкага ортмоқлаб келаверсанг. Темирга темир улов бўлгани яхши. Бунинг ҳам иложи топилди: А. Отаниёзов қўшни ҳовлига кириб, деворга суяб қўйилган велосипедни етаклаб чиқди. Ҳамма нарса тайёр бўлсада, Шавкат негадир шошилмас, у кўчада одам оёғи узилишини кутар эди. Бориладиган манзилни кундузи обдон «разведка» қилиб, ҳаммасини пухта ўйлаб қўйган. Фақат манови овсарлар панд бериб, қовун туширишмаса бас!

...Қишлоқ ортда қолди. Тунги «шарпалар» яқин орадаги темир йўлни кесиб ўтиб, ўнгга бурилишди. Дала шийпони эса сўл томонда -- пахтазор ёқасида жойлашган эди. А. Ҳайитов билан А. Отаниёзовнинг юрагига ғулғула тушди.

-- Нера бораётирмиз, Шавкат? Ахир, сен...

-- Жим бўл! Кейин биласан, хароб!

Шундагина икки улфат ўғрибоши Ш. Нурметовнинг қармоғига илиниб, алданганликларини сезишди. Бироқ энди кеч, ғишт қолипдан кўчган, орқага йўл йўқ эди. Олдинда эса уларни аччиқ қисмат, бадномлик кутаётганини ҳали билишмас, тўғрироғи, ҳозир бу ҳақда ўйлашнинг мавриди эмасди. Ш. Нурметов танлаган «объект» шийпон эмас, чорвачилик фермаси бўлиб чиқди. Ярим тун. Ҳаммаёқ сув қуйгандек жим-жит. Боз устига, қоровулхонада ҳам чироқ кўринмайди. Текин ўлжани кўзлаган ўғриларга худди шу керак эди. Улар овоз чиқармай юриб, молхонанинг орқа томонига ўтишди. А. Ҳайитов ташқарида -- «соқчилик»да қолди. Шавкат билан Азамат эса гўнг чиқариладиган энсиз туйнукдан мушукдек пусиб ичкарига киришди ва...

Ҳазорасп туман судининг ушбу ишга оид айблов ҳужжатларида зикр этилишича, ўша оқшом «Эркин» жамоа хўжалигининг «Жангата» ҳиссадорлик жамияти фермасидан жами 12.600 сўмлик асбоб-ускуналар ўғирланган. Гўнг чиқаришга мўлжалланган махсус мосламалардан 1,5 ва 7,5 киловаттли учта электромотор «ечиб» олинганлиги эртаси куни маълум бўлди. Уюшган тўда аъзолари уларни велосипедда олиб келиб, киши билмас жойга яшириб қўядилар. Бўйнида иллати борнинг ичгани заҳар, егани заққум. Ш. Нурметовнинг кўнглига қил сиғмас, юраги ғаш эди. Бу ёғи нима бўлади? Қинғир ишнинг қийиғи чиқиб қолмасмикан? Қандай бўлса-да, «мол»ни тезроқ гум қилиш керак. Худо кўрсатмасин... Қаранг, харидор ҳам оёқнинг остидан чиқди. Шу қишлоқлик Дўстжон Отажоновга арзон-гаров моторлар жуда зарур экан. 1.200 сўм тўлаб, ғинг демай сотиб олди. Бу пул ўртада қанчадан тақсимланганлиги бизга қоронғи. Қишлоқда миш-мишлар кўпайгач, гап чувалашишидан қўрққан олғирлар ўғирланган двигателларни Д. Отажоновдан олиб, ўз эгасига -- фермага қайтаришга мажбур бўлишади. Шу билан очилган қозоннинг оғзи яна маҳкам ёпилади. Урага сичқон тушди -- гулдур-гуп!

Гадой бир эшикдан ўтгунча, дейдилар. Ундан у ёғи мўлтонилик, лўлилик, юзсизлик... Бошлари илк бор деворга теккан уч ҳамтовоқ тавбаларига таяниб, инсофу диёнат йўлини тутишганда, эҳтимол, ушбу аламли сатрларни битишга ҳожат ҳам йўқ эди. Афсуски, ундай бўлмади. Тубанлик ботқоғининг чуқурлари кўп экан -- тортаверди, тортаверди... Мўмай даромадга рўжў қўйган карваклик «шоввоз»лар энди янада каттароқ ўлжага чанг солиш режасини туза бошладилар. Ўйлаб қарашса, тумандаги анҳору каналларда нима кўп -- сув тортадиган насослар кўп. Уларни ҳеч ким қўриқламайди, назорат қилмайди. Бу -- айни муддао. Сув насосларининг моторлари эса бозорда фалон пул. Арзонини излаб юрганлар сон-мингта!

Шундай қилиб, 1995 йил ноябрь ойининг охирларида иккинчи ўғирлик ҳаракати содир этилади. Фақат бу гал жиноий тўда сафи кенгайиб, етти кишига етган эди. «Иш» бошида, табиийки, Ш. Нурметовнинг ўзи турди. Қолганлар -- Н. Сайилхонов, Қ. Отаниёзов, Ш. Давлатов, Б. Отаниёзов, Д. Отажонов, А. Отаниёзов унинг шахсий кўрсатмаларини бажардилар. Кўр ҳассасини бир марта йўқотади. Сутдан оғзи куйган Шавкатбек, тунги «ов»га отланишар экан, ўзининг жайдари «фалсафаси»ни шериклари қулоғига қўрғошиндай қуйди: «Мушукдек чаққон, тулкидек айёр ва эҳтиёткор бўлиш керак! Ўнг қўлинг қилган ишни, чап қўлинг сезмасин. Олайлигу, олдирмайлик. Қани, овмин!».

Худди шундай бўлди.

Давлат баҳосида 66 минг сўм турадиган электромотор сув насосидан ҳаш-паш дегунча «ечиб» олиниб, эгарланган отдек тайёр турган трактор (эътибор беринг: аввалгидек велосипед эмас, трактор!) га юкланди. Кўзланган манзилга омон-эсон етиб олинса -- шу билан олам гулистон. Ҳамтовоқларни ҳозир сув чиқариб турган насоснинг ҳаракатдан тўхтаганию қанчадан-қанча экинзорларнинг об-ҳаётдан бебаҳра қолгани асло қизиқтирмас, уларнинг кўзига қимматбаҳо «мол»ни сотиш эвазига чўнтакка тушадиган жарақ-жарақ пуллар жилваланиб кўринар эди. Пул, пул, пул!

Ушбу иш бўйича Сайилхонов Неъматнинг судда берган кўрсатмасидан (бироз таҳрир билан): «1995 йил ноябрь ойининг охирларида танишларим Отаниёзов Азамат, Нурметов Шавкат, Отаниёзов Қувондиқ, Давлатов Шуҳрат, Отаниёзов Багандик, Отажонов Дўстжонбойлар билан «Хоразм» жамоа хўжалигининг иккинчи бригадаси ҳудудидаги «Ҳазорасп» каналига ўрнатилган сув насосининг 55 киловаттли электродвигателини ўғирлаганимиз тўғри. Бизни бу йўлга Нурметов Шавкат бошлади, ҳар биримиз нима иш қилишимиз лозимлигини тушунтирди. Насосдаги больтларни ўзи калит билан ечди. Отаниёзов Азамат бевосита ўғирликда қатнашгани йўқ. У Отажонов Дўстжонбойнинг тракторига афтол солиб бериб, ўзи қолди. Моторни тракторга ортиб, меникига олиб келдик. Ўзимга шундай ускуна керак эди. Шунинг учун қаршилик кўрсатмадим».

...Ўғирликнинг катта-кичиги бўлмайди. Бир ботмон дон ўмарган ҳам, бир буханка нонни яширинча қўйнига тиққан ҳам ўғридир. Бундайлар адолатли жазога мустаҳиқ. Жиноий тўда аъзолари худди ана шу масалада қаттиқ янглишишди. Кузатган бўлсангиз, турмушда биров отга, биров итга, яна биров хўрозга ишқибоз. Бизнинг «қаҳрамон»ларимиз эса анчайин мотор «ишқибоз»лари бўлиб чиқди. Улар уч ой давомида туман ҳудудидаги турли каналларга ўрнатилган сув насосларининг двигателларини ўғирлаш ва яширинча сотиш билан муттасил шуғулланиб келганлар. Ҳаммадан ҳам давлатга етказилган 276 минг 600 сўмлик моддий зарарни айтмайсизми?

Ширин луқманинг мазаси ҳар сафар новвотдек оғизда қолаверди. Тўдабоши Ш. Нурметов янги шериклар топиш ва уларни «ғоявий» қуроллантириш учун куч-ғайрати, маҳоратини аямади. Бешинчи «луқма»га чангал солинганда уларнинг сони 12 кишини ташкил этар эди. Шунинг ўзи уюшган тўда пухта режа асосида, ғаразли мақсадларни кўзлаб ҳаракат қилганлигидан далолатдир.

Балиқ семириб ботмон бўлмас. Қўйиб берса, жиноятчилар ҳали кўз кўриб, қулоқ эшитмаган бошқа номаъқулчиликларга ҳам қўл уришлари аниқ эди. Ҳуқуқ-тартибот органлари уларнинг фаолиятига ўз вақтида «якун» ясади. Сўнгги манзил -- суднинг қора курсиси бўлди. Тўдабоши Нурметов Шавкат Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 169-моддаси, 4-қисми «В» бандида кўрсатилган жиноятларни содир этишда айбланиб, 12 йилга озодликдан маҳрум этилди. Жиноятнинг қолган 11 иштирокчиси ҳам қилмишларига яраша ўз «насиба»ларини олишди. Энди улар ёшликнинг бебаҳо олтин йилларини темир панжара ортида кун санаб, сарғайиб ўтказишга маҳкумдирлар. Афсус...

Келинг, энди бир мулоҳаза юритиб кўрайлик. Ҳукм ўқилди. Айбдорлар жазосини олди. Борингки, ўғирланган буюмлар эгаларига қайтарилди ҳам. Хўш, шу билан адолат тўла қарор топдимикин? Бизнингча, йўқ. Суднинг ишга оид 33 бетлик айблов хулосалари билан танишаркансан, беихтиёр ўйлаб қоласан киши. Ушбу жиноий ҳаракат содир бўлмаслиги ҳам мумкин эди. Фақат... Гапнинг бир учи яна ўша лоқайдлигимизга, хиёнаткорона бефарқлигимизга бориб тақалади. Катта бир Карвак қишлоғида содир бўлаётган нохўя ишлар ҳақида маҳалла-кўй, жамоатчилик вакиллари билмаслиги ёхуд эшитмаслиги мумкин эмас-ку, ахир. Яра ўз вақтида кесиб ташланганда, эҳтимол, у газак олмаган, иш бунчаликка бормаган бўлармиди.

Эътибор беринг: жиноий тўда аъзоларининг ўртача ёши 23--30 атрофида. Кўпчилиги оилали, бола-чақали. Ҳаммаси тоғни урса, талқон қиладиган азамат йигитлар. Шу ёшда Ватан ва халққа сидқидилдан хизмат қилиш ўрнига... Кўринадики, умр сўқмоқларидан қоқилмай-туртинмай ўтишнинг ўзи ҳам катта бахтдир. Моддий йўқотишларнинг-ку, ўрнини қопласа бўлар. Аммо қалбларга, оилаларга етказилган маънавий жароҳатни, ота-оналар ва навниҳол келинчакларнинг кўзларидан оққан пушаймонлик ёшларини пул билан ўлчаб бўладими?

Начора, ҳаёт сабоғи одил ва ҳамиша аччиқ. Кўнгил «ола»сини оддий малҳам ёки хапдори билан даволаб бўлмайди. Шайтон васвасасига учганнинг ҳоли эса ўзингизга маълум: тили қисиқ, боши хам, юзи қорадир...

Отаназар СОРИЕВ,
Ҳазорасп туман прокурори,
адлия катта маслаҳатчиси.
Носир ТОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Алишер Ҳакимов Янгиқўрғон туманидаги «Жавлонбек» деҳқон-фермер хўжалигига бошчилик қилмоқда. У ўз тасарруфидаги қуёнларни 1500 тага етказди. Шу кунгача туман халқ таълими бўлимига қарашли боғчаларга 1100 килограмм, шифохоналарга эса 600 килограмм қуён гўшти етказиб берилди. Терисидан эса телпак тикиш йўлга қўйилди.

СУРАТДА: А. Ҳакимов.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

«ДАВРОН»НИНГ ДАВРИ КЕЛИБДИ

Хўжайлидаги «Даврон» хусусий корхонасининг даври келиб, даврон сурадиган пайтлари яқинлашиб қолганга ўхшайди.

Гап шундаки, бу корхона туман ва республика хўжаликларини, айниқса, фермер ва чорвадорларни от-аравалар билан таминлашни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Айни пайтда корхонада 60 дона арава ясалди.

Тўғри, от-араваларга қўйилган нархни қиммат кўриб, уларни харид қилишни пайсаллаб турган фермерлар, хўжалик раҳбарлари ҳам оз эмас. Лекин иккинчи томонидан «Жигули»нинг 4 дона ғилдираги ўрнатилган, енгил, ҳаракатчан, тежамкор аравалар ҳам ўзига қўйилган бу баҳони тез кунларда оқлаб, янги хўжайинининг бирини ўн қилишга қодир. Чунки от-аравада бажарилган иш техника ёрдамида қилинган юмушдан бир неча баравар арзонга тушишини улар яхши билади.

Ҳ. АБДУСОДИҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Келажагингизни биргаликда яратиш учун марҳамат қилинг!

ANA FOOD MACHINERY

Юксак технологияли ускуналарни тавсия этади:

ЖЎВАЛИ ТЕГИРМОНЛАР, қуввати бир кеча-кундузда 35 тоннадан 500 тоннагача олий нав - 60-65 фоиз, 1-2 нав - 10-17 фоиз.
НОВВОЙХОНА (бутловчи), қуввати-соатига 140 килодан 425 килогача.
МАКОРОН ЗАВОДЛАРИ, қуввати-соатига 100 килодан 150 килогача.
ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ЎРОВЧИ УСКУНАЛАР.
ОБОРИБ БЕРИЛАДИ, МОНТАЖ ҚИЛИНАДИ, ЎҚИТИЛАДИ, КАФОЛАТЛАНАДИ.

Манзил: Тошкент ш., Шайхантоҳур тумани, У. Юсупов кўчаси, 95-уй, 35-кв.
Тел.: (3712) 41-63-73.

Ташкилот қуйидаги эҳтиёт қисмларни сотади:

"КамАЗ" ав. маш. плунжер жуфтлари;
"КамАЗ" ав. маш. пуркагичлари;
"Алтай" трактори пуркагичлари;
Автомобиль ва тракторлар учун эҳтиёт қисмлар.

Тел.: (3712) 41-38-94, 41-12-54, 50-48-01.

ОЗИШ УЧУН ГИЁҲЛИ КАПСУЛАЛАР.
ШАҲАР ДОРИХОНАЛАРИДАН СЎРАНГ.

аджанта фарма лимитед

Тошкент шаҳар «Дори-дармон» Давлат акционерлик бирлашмаси маъмурияти 1997 йил 22 мартда соат 11-00 да акционерларнинг умумий йиғилиши бўлишини маълум қилади.

Маълумот учун телефон: 42-61-13

ТошДИУ қошидаги Иқтисодиёт, бизнес, мутахассисларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институти
ҳозирги давр талаби бўйича билим олишни мўлжаллаганларни қуйидаги курсларда ўқишга таклиф қилади:

I. Икки ҳафталик ўқув дастури бўйича:
1. Ташқи иқтисодий алоқаларни ташкил қилиш ва маркетинг.
2. Бозор иқтисодиёти асослари ва тадбиркорлик.
3. Бухгалтерия ҳисоботи.

II. Икки ва уч ойлик ўқув дастури бўйича:
1. Инглиз тили.
2. Лотин графикаси ва ўзбек тилида иш юритиш.
3. Банк тизими асослари.
4. Биржа ва қимматбаҳо қоғозлар бозорининг фаолияти.
5. Молиявий менежмент.
6. Энг замонавий компьютерларга дастурлар тузиш ва ишлаш.
7. Бухгалтерия ҳисоби ва аудит.

Гуруҳларда ўқиш қуйидаги кунлардан бошланади: 01.03, 15.03, 01.04 1997 йил.
Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Ўзбекистон кўчаси, 49-уй.
Телефонлар: 45-67-66, 45-19-71.

ИЛҒОРЛАРНИНГ ҲОЛИ ШУ БЎЛСА...

РЕЙД-РЕПОРТАЖ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ўтган йил май ойида «2000 йилгача бўлган даврда қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш дастури тўғрисида» қарор қабул қилганидан сўнг ўтган вақт ичида республикамизнинг чекка вилоятларидан саналган Хоразм воҳасида ҳам замонавий ижтимоий инфратузилманинг ишончли замини яратилди. Яроқсиз ёки мослаштирилган биноларда фаолият кўрсатаётган таълим-тарбия ва соғлиқни сақлаш муассасалари қолмади, ҳисоб. Бироқ бундан ҳамма ишлар жойида экан, деган фикр келиб чиқмаслиги керак.

Хива туманидаги Шомахулум қишлоғининг иқтисодиёти анча мустаҳкам. Жами 43 та хусусий ва кичик корхоналар, деҳқон-фермер хўжаликлари бор. Буромад ҳам даромадга яраша.

Лоф эмас-у, қишлоқ ҳудудидаги «Шодлик» болалар боғчасида дилни яйратадиган манзарага дуч келдик. Атрофда қирчиллама қиш. Бино ичи эса мисоли мўъжаз ўрмонзорни эслатади. Гуллар, дарахтлар хуш ис уфуради. Хоналар иссиқ, ёруғ ва ораста.

-- Туман халқ таълими бўлими ҳамма шарт-шароитларни яратиб бераяпти, -- дейди мудира Ёқутой Қўзиева. -- Нолийдиган жойимиз йўқ, 90 нафар кичкинтойга 18 нафар тарбиячи -- энага хизмат қилаяпти. (Демак, ҳар 5 болага бир мураббий).

Дарҳақиқат, қўшқаватли бино долонлари, айвон ва хоналаридаги чўғдек қизил гилам-поёндозлар, эшик ва деразаларга тортилган нафис пардалар, юмшоқ ўриндиқларга тўшалган чойшаблар, турли ўйинчоқлар кўзни олади. Чор атрофга мусиқа асбоблари жўрлигида болалар куйлаётган ғоят ёқимли ва майин қўшиқ садолари таралади.

Қишлоқ марказидаги яна бир қўш қаватли иморатда 28-ўрта мактаб ва 1-иқтидорли болалар лицей-интернати жойлашган. 640 ўқувчига мўлжалланган мазкур бинода 28-мактабнинг 472 нафар, лицей-интернатнинг эса 100 нафар ўқувчиси таҳсил олади, ётоқхонаси ҳам шу ерда.

Ўрта мактабдаги таълим-тарбия ишларига эътироз билдириш қийин. Машғулотлар мунтазам ўтаяпти, муаллим кадрлар етарли. Уларнинг маоши ўз вақтида бериб борилмоқда. Бироқ, таълим-тарбия самараси кўзга яққол чалинавермайди. Директор А. Жуманиёзов буни иқтидорли ўқувчиларнинг аксарияти лицейга ўтиб кетгани билан изоҳлайди. Аммо лицей директори Р. Отаев ўз ишидан ҳам, таълим-тарбиянинг ҳозирги ҳолатидан ҳам қониқиш ҳосил қилмоқчи эмас. Негаки, ўтган йили илм масканини ёрлиғ билан тугатган 52 нафар ўқувчининг атиги ярмигина олий ва ўрта махсус ўқув юртларига кира олган. Ваҳоланки, вилоятнинг иқтидорли ёшлар таълим олаётган аксарият илм масканларида бу кўрсаткич 80-95 фоизни ташкил этади.

-- Таъминотда тақчиллик ва узилишлар бор, -- дейди директор. — Сабаб -- маблағ кам. Ун, нон, ёғни насияга олишга мажбур бўлаяпмиз. Яхшиямки, қарзга беришади...

Қишлоқнинг чекка «Чаношиқ» мавзесида жойлашган, замонавий усулда қурилган 11-ўрта мактаб биносида совуқдан қотиб қолаёздик. Директор Гавҳар Саидованинг айтишича, икки кундан бери аҳвол шу экан. 640 ўқувчига мўлжалланган бинода 516 ўқувчи таълим олсада, машғулотлар барибир икки сменада олиб борилади. Авваллари ҳар бир синфхонада 33-35 бола ўқиган бўлса, эндиликда бу кўрсаткич 22-23 нафарга тўғри келади. Барча фанлар бўйича ўқитувчилар етарли. Шунга қарамасдан ўтган йили мактабни битирганлардан ҳеч бири олий ўқув юртларига кира олмади.

-- Ҳамма иллат дарслик ва кўргазмали ўқув қуролларининг етишмаслигида, -- дея дардини тўкиб солди кутубхона мудираси Назира Шарипова. -- Мактабнинг турли синфлари учун «Янги тарих», «География» (7-8 синфлар учун) дарсликлари мутлақо олинмаган. Адабиёт дарслиги эса ниҳоятда кам. Айрим дарсликлар, муаллимларнинг ўзларида ҳам йўқ. Умуман, кутубхонадаги 11893 дона дарсликнинг 2014 таси бутунлай яроқсиз ҳолда. Замонавий компьютерлар турмушимиздан аллақачон мустаҳкам ўрин олган бўлса-да, бу ерда ўқувчиларга алмисоқдан қолган МК-54 калькуляторлари ўргатилади. Ҳатто, бўр ва хариталар ҳам етказиб берилмайди.

Туман халқ таълими бўлими тасарруфидаги «Райҳон» болалар боғчасидаги манзара рисоладагидек: хоналар озода ва ораста, жиҳозлар яп-янги, ўйинчоғ-у, ўрин-тўшаклар бисёр. Лекин мамнунлигимиз узоққа чўзилмади. Бинонинг ичидаги ҳарорат беш даражадан ҳам паст. Болаларнинг ухлаш вақти ҳали бошланмаган бўлса-да, бари чойшабларга ўралганча «ором» олаяпти. Чор-атроф жим-жит. Сукунатни кичкинтойларнинг йўталларигина бузиб турибди. Ҳар бир бола учун боғча пули ойига 300 сўм. Шунинг учун ҳам 140 ўринли боғча деярли ҳувиллаб ётибди. Хўжалик тасарруфидаги 5 та боғча умуман ишламаяпти. Сабаби, пул ўтказилмаганлиги туфайли новвойхонадан нон олишолмаётганмиш.

Хуллас, жамоа хўжалиги ҳудудидаги хонадонларда тарбия кўраётган 2100 ўғил-қизнинг нари борса 140-150 нафари боғчага қатнаяпти. Катта маблағ эвазига қурилган аксарият замонавий боғчалар бўшаб қолаяпти. Уларнинг, дейлик, бирон омборхона ёки қайсидир пулдорларнинг хасмита айланиб қолишини худо кўрсатмасин. Барибир вилоятнинг мутасадди раҳбарларига битта саволимиз бор: илғор саналган қишлоқда аҳвол шу бўлса, қолоқларнинг ҳоли не кечаётганикин?

Абдулла СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТАРИХИЙ МЕРОС ХАЗИНАСИ

Қорақалпоғистон санъат музейи хазиналарида 2 минг йилга яқин тарихдан сўзловчи ноёб ашёлар жамланган. У рассом И. Савицкий томонидан асосланган бўлиб, дастлаб Хоразм археологик-этнографик экспедицияси даврида қўлга киритилган буюмлар қўйилган эди. Қадимги Бақтрия, Сўғдиёна давлатлари нафасини бизнинг кунларимизгача етказаётган мозий гувоҳлари асраб-авайлаб сақланмоқда.

СУРАТЛАРДА: музей заллари бўйлаб.

А. МУРОДОВ фотоси.

ТОШКЕНТ КИНОЮЛДУЗЛАРНИ ЧОРЛАЙДИ

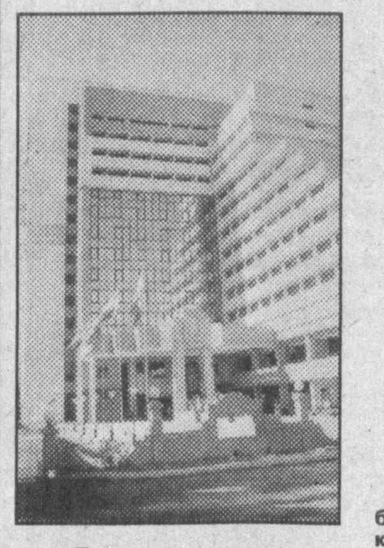

Мустақил давлатимиз жаҳон ҳамжамиятида ўзининг сиёсий, иқтисодий, маданий ва маърифий ўрнини топмоқда. Кинематография ҳам юрт довруғини таратишдаги воситалардан биридир. Вазирлар Маҳкамасининг «Х Тошкент халқаро кинофестивалини ўтказиш тўғрисида» қабул қилган қарори мустақил республикамиз кино санъатини намоён этиш, томошабинларни жаҳон киносининг намуналари билан таништиришга хизмат қилади. Шу муносабат билан ушбу халқаро кинофестиваль бош директори, ташкилий қўмита раисининг ўринбосари, «Ўзбеккино» давлат-акционерлик компаниясининг раиси Темурмалик ЮНУСОВга бир неча саволлар билан мурожаат қилдик.

-- Темурмалик ака, аввало Тошкент кинофестивали тарихи ҳақида сўзлаб берсангиз.

-- Халқаро Тошкент кинофестивали ўзининг салкам ўттиз йиллик тарихига эга бўлиб, ибтидосида Осиё ва Африка қитъалари киносанъаткорларининг анжумани сифатида ташкил этилган эди. Кейинги йилларда унга қизиқиш ортгани боис, доираси яна ҳам кенгайиб, Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари кинофестивалига айланди. Айтиш мумкинки, ҳар икки йилда бир бор ўтказилган бу фестиваль орқали жаҳон жамоатчилиги ўзбек киноси ҳақида ҳам хабар топди. Фестивалда дунёнинг жуда кўп ўлкаларидан таниқли киносанъаткорлар, кино оламига эндигина кириб келаётган ижодкорлар ҳам қатнашди. Шунинг учун бўлса керак, юқоридаги қитъалар вакилларидан ташқари, АҚШ, Европа давлатларининг кино арбоблари ҳам доимо Тошкент анжуманига бажонидил ташриф буюрганлар.

-- Республикамиз мустақилликка эришгандан сўнг ушбу фестиваль иккинчи бор ўтказилмоқда. Бу йилги киноанжуманнинг ўзига хос жиҳатлари нимада?

-- Аввало айтиш лозимки, 1997 йил бошида Тошкент фестивалини халқаро кинофестиваллар ўтказиш ассоциацияси қайта рўйхатга олди. Вазирлар Маҳкамасининг юқорида зикр этилган қарори эса улкан тадбирга тайёргарлик ишларини жонлантириш борасида зиммамизга улкан масъулият юклайди.

Фестивални ўтказиш тартибига келсак, танлов жараёнида 25 давлат тақдим этган фильмлардан 14 таси саралаб олинади ва асосий конкурс дастурига киритилади. Бунга қўшимча тарзда, биз 28 давлат фильмларини конкурсдан ташқари дастурга таклиф қиляпмиз. Анжуманга АҚШ, Англия, Франция, Италия, Миср каби ривожланган кино саноатига, бу соҳада ўз тарихи ва анъаналарига эга мамлакатлар кино арбоблари, кинематографияга алоқадор халқаро ташкилотлар вакиллари ташриф буюриши кўзда тутилмоқда. Қатнашчилар ва меҳмонларни таклиф этишда биз бу давлатларнинг республикамиздаги элчихоналари билан яқиндан ҳамкорлик қилмоқдамиз. Буларнинг барчаси Тошкент кинофестивалининг халқаро нуфузини кўтаришга хизмат қилади, деб ўйлайман.

Ҳар қандай кўрик -- бу имтиҳон. Шўролар давридаги мавкуравий тазйиқдан, умуминсоний қадриятларга, миллий маданиятга, тарихга нотўғри ёндошишдан халос бўлган ўзбек кино санъаткорлари бу имтиҳондан қандай ўтадилар? Фикримча, ҳамкасбларимиз илгари йўл қўйилган хато ва нуқсонлардан тезроқ фориғ бўлиш борасида ўз масъулиятларини тушуниб етмоқдалар ва истиқлол яратган имкониятлардан кенг фойдаланган ҳолда ижод қилмоқдалар. Ўзбек халқи тарихига, маданиятига, қадриятларига нисбатан пайдо бўлган янги ва холисона назар, ўзбек киносида бурилиш нуқтаси бўлса ажаб эмас. Ўзбекистон раҳбариятининг маънавият масалаларига доимий эътибори шундай дейишга асос бўлади. Хусусан, республика Президентининг 1996 йил 29 апрелда чиқарган фармонига биноан «Ўзбеккино» давлат-акционерлик компаниясининг тузилиши, республика Бош вазирининг Х Тошкент халқаро кинофестивали ташкилий қўмитасининг раиси этиб тайинланиши, шунингдек, ўзбек киносига, ўтказилажак фестивалга давлатимиз раҳбариятининг катта эътибори ҳам шундан далолат беради. Биз ушбу анжуманни юқори савияда ўтказишда нафақат соҳа ходимлари, балки шаҳримизнинг барча аҳолиси фаол қатнашади, деган умиддамиз. Фестиваль кинотеатрларга яна ҳам кўпроқ томошабинни жалб этиши шубҳасиз. Танловдаги ва ундан ташқари фильмлар шаҳримизнинг бешта кинотеатрида намойиш этилади. Ижодий учрашувлар ва муҳокамалар Алишер Навоий номидаги санъат саройида ўтказилади. Фестиваль қатнашчилари ва меҳмонлар республикамиз ҳаёти билан, мустақиллик йиллари сиёсий, иқтисодий ва маданий соҳада Ўзбекистон эришган ютуқлар билан яқиндан танишиш имконига эга бўладилар.

-- 1995-96 йиллар ўзбек киноси учун жуда сермаҳсул бўлди, дея олмаймиз. Бироқ, камтарона бўлса-да, ижобий натижалар йўқ эмас. Тошкент кинофестивалида қайси ўзбек фильмлари иштирок этиши мўлжалланмоқда?

-- Бу ҳақда аниқ бир гап айтишга ҳали эрта. Махсус танлов ҳайъати барча фильмларни ўрганиб чиқиб, улардан муносибини танлаб олади. Зеро, кенг томошабинга ҳали етиб бора олмаган кўпгина яхши фильмларимиз бор. Мухтасар айтганда, мазкур халқаро кинофестиваль республикамиз маданий ҳаётида катта воқеа бўлади ва Ўзбекистоннинг жаҳон маданиятида муносиб ўрин эгаллашида муҳим омил вазифасини ўтайди.

ЎзА мухбири Беҳзод УСМОН
суҳбатлашди.

Бу турфа олам

ИШСИЗЛИК ТУФАЙЛИ

Зимбабведа ҳарбий хизматни ўташ ҳуқуқини қўлга киритиш учун анча оғир шартларни бажариш лозим.

Яқинда мамлакат қуролли кучлари сафида хизмат қилиш истагида синовдан ўтаётган тўрт нафар ўспирин ўқув - машқ майдончасида ҳалок бўлди. Улар ҳали синовнинг биринчи босқичидан ўтаётган эди.

Шунга қарамай, аскар бўлишни орзу қилган бошқа ўспиринлар ўз истакларидан воз кечганлари йўқ. Бироқ, бу зимбабвеликларда ватанпарварлик туйғуси юксак экан, дейишга асос бўла олмайди. Чунки, мамлакатдаги ишсизлик ёшларни қаердан бўлмасин нон топиб ейишга мажбур қилмоқда.

ПОЛИЦИЯНИ БЕҲУДА ЧАҚИРМАНГ

АҚШда «911» рақамини етти ёшдан етмиш ёшгача ҳамма билади.

У полиция маҳкамасиники бўлиб, одамлар ўғирлик, тажовуз ё бирон бошқа жиноят содир этилганда, баъзан эса ёнғину тошқин юз берганда ҳам унга мурожаат қилаверишади. Айниқса, сўнгги пайтларда бу телефон рақами умуман полиция аралашувисиз ҳал этилиши мумкин бўлган вазиятларда ҳам терила бошланди. Бу ҳол ҳуқуқ - тартибот маҳкамаси ходимларини бездириб юборди ва улар яна бир янги рақам жорий этишга қарор қилишди. Энди кучукчасини йўқотиб қўйган хонимлар, қўшни хонадондаги мушукнинг попугини пасайтириб қўйишни истаганлар ёки шунга ўхшаш бўлар - бўлмасга полицияни безовта қилувчилар бемалол янги телефонга мурожаат қилишлари мумкин. «Жабрланганлар»га мамнуният билан ёрдам кўрсатилади.

Норвегиялик Харольд Винденес 9 ой мобайнида Қўқон муаллимлар тайёрлаш олийгоҳи қошида ташкил этилган курсда таҳсил олиб ўзбек тилини ўрганди. Халқимиз тарихи, миллий қадриятларимизни севиб ўрганаётган Харольд Винденес бўш қолди дегунча шаҳар айланади, маҳаллий аҳоли ҳаёти, халқ ҳунармандчилиги, анъаналарга қизиқади.

СУРАТДА: Норвегиялик Харольд Винденес Қўқон шаҳар 5-маҳалла фаоли Анваржон Муҳиддинов билан.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ
олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки "Иқтисодий тадқиқотлар ва Статистика Маркази"да ишлаш учун номзодлар танловини эълон қилади.

Танлов қуйидаги йўналишлар бўйича амалга оширилади:
- *макроиқтисодий таҳлил ва тахминлаш;*
- *пул-кредит ва валюта муносабатлари тадқиқоти;*
- *банклар ва молиявий бозорлар тадқиқоти;*
- *макроиқтисодий статистика ва ахборотлаштириш;*
- *монетар статистика.*

Номзодлар танловида уларнинг қуйидаги хусусиятларига аҳамият берилади:
- *иқтисодий ва молия-кредит соҳаси бўйича тўлиқ олий маълумотга эга эканликлари;*
- *микроиқтисодиёт ва макроиқтисодиёт, пул назарияси, молия ва кредит асосларини мукаммал эгаллаган бўлишлари;*
- *иқтисодий таҳлил ва тадқиқот ишларига мойилликлари;*
- *давлат тилини ҳамда хорижий тиллардан бирини яхши билишлари.*

Ишга қабул қилишда номзоднинг илмий даражаси ва банк соҳасида, давлат муассасаларидаги, олий ўқув юртларидаги ҳамда илмий-текшириш институтларидаги иқтисодий иш тажрибаси эътиборга олинади.

Мулоқот учун телефон: 56-71-20.

Ўзтадбиркорбанк

Ҳурматли ишбилармон ва тадбиркор жаноблар!

Сиз маблағларингизни яхши, даромадли шартларда жойлаштиришни истасангиз, мамлакатимиздаги тадбиркор ва ишбилармонларнинг ишончли банки -

ТАДБИРКОРБАНК

акцияларини сотиб олинг!

Акция баҳоси - 100 сўм.

Акцияларни Тадбиркорбанкнинг барча бўлимларидан сотиб олишингиз мумкин.

Маълумот учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинг:

700047, Тошкент ш.,
Содиқ Азимов кўчаси, 52"А"-уй.
Телефон: (3712) 36-28-12, 36-28-23.
Факс: (3712) 33-83-21.

Жаноблар, ажойиб имкониятни қўлдан бой берманг!

«Ўзбекбирлашув» бошқаруви, бошқарув аъзоси, Тошкент вилояти матлубот кооперацияси акционерлик жамиятлари уюшмаси бошқаруви раиси Жасур Эргашхўжаевга отаси **ЭРГАШ отанинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон телерадиокомпанияси жамоаси хорижий мамлакатларга эшиттиришлар дирекцияси режиссёри Г. Разамоваga отаси **Султонмурод РАЗАМОВнинг** вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

«Махсус қотишма» республика ташкилоти «Шуъла» савдо уйи директори Ҳуснулла Ойхўжаевга отаси **ЙЎЛДОШ отанинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: А. УСМОНОВ.

БЎЛИМЛАР: Парламент 33-57-34; Хатлар 33-07-48; Мерос ва қадриятлар 36-29-89; Қишлоқ хўжалиги 36-07-94; Иқтисодиёт 36-36-65; Маънавият 36-35-60; Тунги муҳарририят 33-10-28. Эълонлар 36-09-25, Вахтёр-33-10-60

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир —О. Раҳимов. Навбатчи —Ғ. Эшмуродов. Мусаҳҳиҳ —Ш. Режапов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 088 44.000 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 Босишга топшириш вақти—21.00

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топширилди — 22.00 1 2 3 4 5 6